

**GOZDNO
GOSPODARSTVO**
SLOVENJ GRADEC D.D.

lato: XXXVII marec 2005 številka: 3

Vihornik

Poštnina plačana pri
pošti Slovenj Gradec
Cena 550 tolarjev

naslovna tema
Bukev

gozdarstvo

SIS za zahodno Pohorje

kmetijstvo

Lan

zdravstvo

Rak debelega črevesa

Listnica uredništva

Urednica: Ida Robnik

Uredniški odbor Viharnika je na letošnji prvi seji ocenil vsebino lanskega letnika, bil seznanjen s finančnim izidom stroškov in

prihodkov ter z načrti in željami uprave lastnikov za leto 2005. Prisotni so posredovali ocene bralcev o oblikovalski spremembi, ki so pozitivne, in pohvalili vsebinsko raznolikost. Bralci iz nekaterih območji, predvsem iz Mežiške doline, še vedno pogrešajo vesti iz svojega okolja. Uredniški odbor znova vabi pisce iz tega območja k sodelovanju.

Precj razmišljanj in predlogov je bilo izrečenih o pridobivanju novih naročnikov, ki jih bo uredništvo tekom leta izvedlo z različnimi akcijami, bilo je tudi nekaj predlogov o popostritvi vsebine s šaljivimi prispevki oziroma prispevki za razvedrilo in nekaj tehničnih napotkov lektorice za enotno označevanje literature, naslovov in uporabe ločil.

Uredniški odbor je sprejel tudi sklep o višjih cenah za objavljene osmrtnice in zahvale, ki bodo od 1.

marca dalje 10.000 sit za osmrtnico in 5.000 sit za zahvalo plus 20-odstotni DDV.

Uredniški odbor se zahvaljuje vsem sodelavcem Viharnika za pestro vsebino kar 344 strani lanskega letnika, naročnikom in bralcem pa za zupanje in za spodbude za nadaljnje delo. ■

Ida Robnik

Gorazd Mlinšek

Marta Krejan

Silvo Pritrznik

Jože Repas

Davorin Petričič

Bukev, bukva, hiba (Fagus sylvatica L.)

Vojko Plaznik, univ. dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije

»Secundo (drugič) pri tem je treba opozoriti, da hrastov les doraste za sekanje v 200 letih, bukev na najugodnejših tleh v 120, na slabših tleh v 150 letih, smreka, jelke in bori pa tudi macesni v 80 do 100 letih, trepetlike, lipe in bresti v 30 do 40 letih, breze na vlažnih tleh v 30, v višjih legah pa v 40 do 50 letih, vrbe in bele vrbe v 20 do 30 letih in končno jelšev les v 40 do 50 letih.

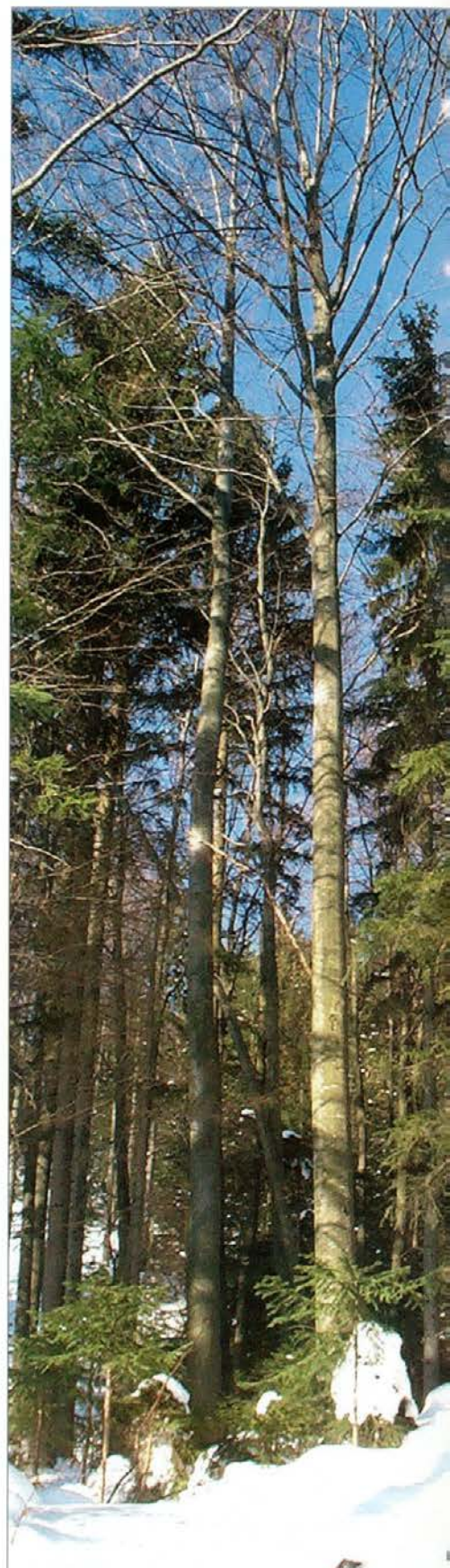
Quadragesimo octavo (oseminštridesetih) navodila o semenih različnih vrst lesa, kakšna tla so zanje ugodna in kdaj naj se sejejo.

- drugič bukev ima trikoten sadež in luščino kostanjeve barve, dozori jeseni.« je zapisala Marija Terezija v Terezijanskem gozdnem redu za Kranjsko leta 1771.

»Bukva, bukev (Fagus sylvatica) je izmed listavcev na Pohorju najnavadnejše in najbolj razširjeno gozdno drevo. Od znožja do vrha, na jugu in na severu, na vzhodu in na zahodu, povsod je zastopana v obilnem številu. Raste pa združena v čisto bukove ali naseljena med drugim drevjem, listavim ali iglavim. Bukva je mogočno drevo z gladkim, belkasto sivim lubjem in košatim vrhom; njen rdečkasti les je trden, toda nekoliko krhek in hitro trohni. Iz njega delajo železnične položnice (prage, blazine), iz prekuhanega usločene stole, najboljši pa je za kurjavo in za oglje. Bukovico (žir) jejo svinje.

Na deblih starih bukev raste znana kresilna goba (Polyporus formentarius), iz katere delajo na Pohorju kape, po vejah pa pljučni lišaj (Sticta pulmonacea), ki se je rabil v prejšnjih časih kot zdravilo proti pljučnim boleznim.« je Janez Koprivnik opisal bukev v svojem delu Pohorje.

Bukev je do 40 m visoko drevo, ki ima gosto krošnjo. Lubje je svetlo sivo, gladko do pozne starosti in posejano z belkastimi pegami. Je med najbolj razširjenimi evropskimi gozdnimi drevesi. Pri nas sestavlja čiste bukove ali mešane gozdove – največkrat z belo jelko (Abies alba) in smreko (Picea abies). Pogostejša je zlasti v višjih planinskih predelih. Uspeva lahko

tudi nad 2000 m nadmorske višine.

Bukev je senčna drevesna vrsta. Za svojo rast zahteva vsaj 5 mesecev dolgo vegetacijsko dobo. Odgovarjajo ji blaga, zaradi kasnih pozeh neogrožena področja. Rada ima področja z obilnimi padavinami. Pri neugodni preskrbi z vodo v poletnem času odvrže listje. Najbolje uspeva na svežih, globokih tleh. Glede klime je zahtevnejša od smreke, bora, macesna, včasih pa je tudi od jelke. Glede toplote in tal pa je zahtevnejša od jelke.

Bukev je za gospodarstvo najpomembnejši listavec na Slovenskem. Najraje in najlepše raste na apnenčastih, ilovnatih peščenih tleh. Košate bukove krošnje in obilno listje povzročijo, da je v bukovih gozdovih v poletni vročini vedno senčno in prijetno hladno.

Bukev je uporabna drevesna vrsta tako v gozdu kot tudi izven njega. Sadijo jo v parkih, kjer uporabljajo predvsem njene okrasne različice, npr. rdečelistno bukev. Bukev dočaka dokaj visoko starost – 150 let, izjemni primerki tudi 300 let.

Na področju ZGS OE Slovenj Gradec je v lesni zalogi približno 13,8 % listavcev, od tega predstavlja bukev 10 %, hrast 0,5 %, plemeniti listavci 2,7 % in ostali listavci 0,6 %. Kljub temu da je bukve na tem področju kar 7-krat manj kot smreke, pa si zaradi svoje ekološke pomembnosti zasluži, da jo spoznamo malo bolj.

Okus bukovega žira je podoben okusu lešnikov. Po vsej verjetnosti je bukov žir užival že prazgodovinski človek. Olupljene surove bukove plodove še danes ponekod jedo ali pa jih pečejo podobno kot kostanj. Iz suhega bukovega žira – plodov – je možno narediti moko, ki jo lahko dodajamo drugim vrstam moke. Kruha, ki bi ga zamesili samo iz moke, dobljene iz suhega bukovega žira, ne pečemo.

V bukovih semenih so nekatere snovi, ki lahko povzročijo pri ljudeh, ki so zaužili velike količine surovih semen, slabost in bruhanje, glavobol in pijanosti podobno zmedenost. Bukov

žir oz. semena, ki jih sprajimo, niso več strupena oziroma njihovo zaužitje tudi v večjih količinah ne povzroča zgoraj omenjenih težav.

Bukov žir je lahko tudi hrana za prašiče in za perutnino.

V semenih bukve je približno 35 % maščobnega olja, ki ga lahko uporabimo za pripravo jedi pa tudi v tehniki. Običajno vsebujejo semena v sušnih letih več olja kot v vlažnih. Olje pridobivamo s hladnim stiskanjem, pri čemer strupene snovi, ki so prisotne v semenih, ostanejo v oljni pogači. Jedilno olje iz bukovih semen nekateri uvrščajo med najboljša jedilna olja, vendar ga v trgovinah skoraj ne moremo dobiti in je zaradi tega slabo poznano in malo cenjeno. Olje iz bukovih semen je sestavljeno pretežno iz trioleina z majhnimi količinami prostih maščobnih kislin, ki po vsej verjetnosti preprečujejo hitro kvarjenje (žarkost) olja.

Bukov plod sta dva ostroroba, 1–2 cm dolga rjava oreščka, čemur drugače – bolj domače – rečemo bukov žir. Plodovi se razvijejo in dozori v lupinah z mehкими bodicami v času od sredine septembra do konca oktobra, ko se lupine s 4 loputami odpro in žir izpade. Žir dozori v času od zadnje tretjine meseca septembra do polovice meseca novembra. V enem kilogramu semena je približno 4500 zrn. 1000 zrn bukovega semena tehtata približno 225 g. Bukov semeni v sestoji s 60–80 leti. Polne obroke ima nato vsako 5–12 leto.

Žir ohrani sposobnost kaljenja 6 mesecev in skali v 14–20 dneh. Kaljivost je do 90 %, vendar se čez zimo zniža, tako da je spomladi nekje med 60 in 70 %.

Klični listi bukve imajo obliko ledvice in so relativno veliki. Zgoraj so temno zeleni, bleščeči, spodaj belkasti. Prva dva nasproti stoječa lista sta vidno nazobčana in sedita.

Bukov žir nabiramo od oktobra do novembra (pa tudi marca). Če ga ne moremo posejati jeseni, ko je čas za to najbolj ugoden, najbolje prezimi pomešan s peskom v zabojih v mrzlem in

vlažnem prostoru. V tem primeru ga moramo posejati pred začetkom kalitve. Prvo presajanje opravimo z 1-letnimi semenicami, ki jih pustimo v gredi še 1, 2 ali celo 3 leta. V gozd posadimo bukove semenice, ki so stare 1 leto, oziroma bukove presajanke, ki so potem skupaj stare 2, 3 ali 4 leta.

Mlado listje, listni popki in skorja bukve vsebuje precejšnje količine vitamina C. V aprilu si

so videti kot rdečkaste brazde.

Bukovi listi so bleščeči in gladki, jajčasti, celorobi z rahlo valovitim robom, dolgi so 5–12 cm in široki 3–8 cm. Pecelj lista je dolg 0,8–1,8 cm. Mladi listi so najprej svetlo zeleni, svileni dlakavi in nagubani. Pozneje so temno zeleni in se v jeseni obarvajo rumeno rdeče. Ko se listi posuše, ostanejo delno na drevesu do pomladi.

Korenine bukve so globoke in

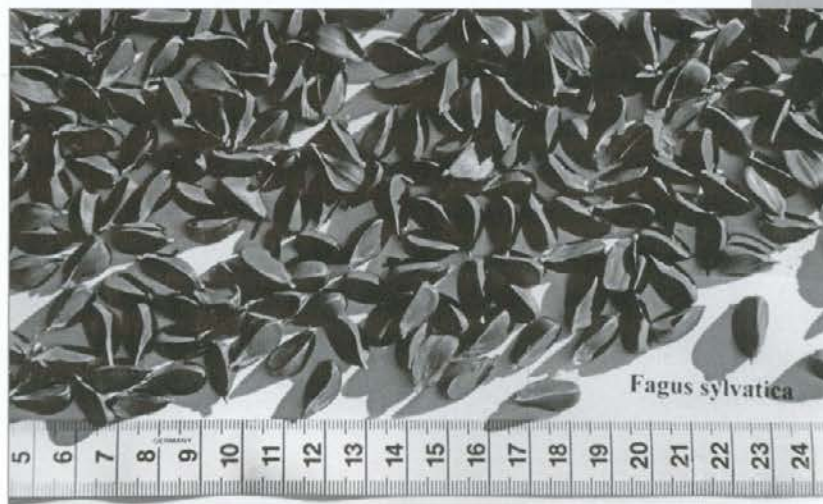

Bukove krošnje

lahko iz sveže nabranih mladih bukovih listov pripravimo odlično solato.

Bukev je enodomna rastlina in cveti od sredine aprila pa vse do sredine junija. V tem času tudi olista. Moški okroglasti cvetovi so v šopih viseče rumenkaste do rdečkaste mačice na dolgih pecljih, ženski pa so po dva cvetova skupaj v dlakavem ovoju pokončnih pecljatih glavic, ki

močno razvejane. Mlade bukve (1- do 2-letne) imajo izrazito srčno korenino, v tretjem letu starosti pa razvijejo močnejše stranske korenine. Bukev je na vseh rastiščih, kjer lahko uspeva, nepogrešljiva za ohranitev in izboljšanje rodovitnosti tal, njene korenine namreč rahljajo tla in dovajajo hranilne snovi iz globljih talnih slojev.

Bukova semena - žir

Bukov les so v preteklosti v velikih količinah uporabljali za pridobivanje oglja, ki so ga kuhali v kopah. Ogrevalna moč lesnega oglja (ogrevna moč 1 kg suhega bukovega lesa je 3600 kcal/kg), ki so ga uporabljali v glažutah (steklarnah), kovačijah in še drugje, je bila visoka, zaradi svoje lahкости pa ni zahteval kakšnih posebnih pre-

Poškodovana bukev po vetru

voznih sredstev. Veliko bukovega lesa se je uporabilo tudi za železniške pragove.

industriji – iz njega izdelujejo furnir, klasičen parket, lamelni parket, pohištvo ... Še danes je uporaben za izdelavo železniških pragov. Bukov les uporabljajo še kot gradbeni les in za izdelavo ročajev za orodje (sekire, lopate, krampi, kladiva ...), za izdelavo kuhinjskih desk, lesenih delov pri krtačah, itd. Bukov les je surovina za celulozo, največ pa se ga porabi kot drva za kurjavo.

Napačno razumevanje naravnih procesov in želja po hitrem zaslužku s posekanim lesom v gozdovih sta vodila do pretiranega pospeševanja samo ene drevesne vrste – tipičen primer na področju ZGS OE Slovenj Gradec so z določenim načinom gospodarjenja umetno vzgojeni mislinjski gozdovi, ki so bili v preteklosti last veleposestnikov: fratarjenje in pogozditev s sadikami smreke oziroma setvijo smrekovega semena v velikopovršinske smrekove monokulture, v katerih le tu in tam raste kakšen listavec. Kjer raste več generacij ena sama drevesna vrsta na istem prostoru, še posebej to velja za smreko, če raste na kisli matični podlagi (smreka namreč zemljo še bolj zakisa), je posledica vidna v vedno slabši rasti smreke. Povedano drugače, če nam je prva generacija smreke dala na ha gozdne površine 1000 m³ lesa, nam da druga generacija smre-

Bukov obrod

Bukov les je težak in trd. Danes je najbolj cenjen v pohištveni

ke na isti površini že manj m³, tretja generacija pa še manj. V

takšne gozdove je nujno, čeprav moramo za to porabiti veliko denarja in vložiti veliko strokovno pravilnega dela, vnesti listavce – bukeve, javor. Primerna količina posajenih dovolj močnih listavcev bo počasi, a zanesljivo začela izboljševati rodovitnost gozdnih tal. Veliko sadik listavcev se posadi v gozdove s samo eno drevesno vrsto (npr. s smreko; takim gozdovom pravimo zasmrečeni gozdovi), da bi čim prej (v 50 do 100 letih) zagotovili zadostno količino listavcev, ki so nujno potrebni za normalno delovanje gozdnega ekosistema. Vse močno spremenjene gozdne sestojce bi morali z umetno obnovo spreminjati tako dolgo, da bi dosegli minimalno eno tretjino prisotnosti listavcev. Šele ko imamo gospodarske gozdove približno podobne naravnim, torej takšne, kot bi bili, če človek v preteklosti ne bi posegal vanje ne s sekiro ne s pospeševanjem ene same drevesne vrste, lahko mirno govorimo o sonaravnem gospodarjenju, kar pomeni večji donos, večjo kvaliteto, boljšo vitalnost ..., in to z manjšimi stroški in z manj vloženege dela.

Prisotnost bukve v gozdnih sestojih poveča stabilnost in vitalnost sestojev, poveča njihovo odpornost pred viharji in žuželkami, ohranja rodovitnost tal. Prisotnost bukve v sestojih s primerno količinsko zastopanostjo poveča v končni fazi donose iz gozdov, ki se kažejo tako v kvaliteti posekanega lesa kot seveda v količini vsakoletnega prirastka lesne mase zaradi ohranjene ali celo izboljšane rodovitnosti gozdnih tal, pa tudi naravno pomlajevanje je lažje, kar prihrani precej denarja v denarnicah lastnikov gozdov, saj ni potrebno kupiti potrebnih sadik za pogozdovanja in odpadejo nujna dela za pomoč posajenim sadikam – prevozi sadik, sadnja sadik, zaščita sadik, obžetev ...

V kateremkoli konkretnem rastišču, kjer je bukev primerna drevesna vrsta, bi morali poskrbeti, da se delež bukve, ki ji lahko rečemo mati slovenskih gozdov, poveča do tolikšne mere, da izkoristimo njen bla-

Bukova kalica

godejni učinek na rast, kvaliteto, pomlajevanje, itd. drugega gozdnega drevja.

Zavedajte se, da BUKEV in ostali LISTAVCI v gozdu NISO PLEVEL, ki ga je potrebno v kali zatreti. Bodite dober gospodar in zapustite svojim zanamcem zdrav, vitalen, bogat mešan gozd, kjer bo imela bukev svoje stalno – častno mesto.

Literatura:

1. Gričnik, A., Janez Koprivnik in njegovo »Pohorje«, monografija, izdala občina Zreče, 1997, 511 s.
2. Grlič, L., Užitne divje rastline, Cankarjeva založba, Ljubljana, 1980, 326 s.
3. Koprivnik, J., Pohorje, ponatis iz Planinskega vestnika (1913–1919), založilo »Sokolarsko društvo« v Mariboru, 1923, 125 s.
4. Terezijanski gozdni red za Kranjsko, Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, VTOZD za gozdarstvo, Ljubljana, 1985.
5. Les kot energetski vir, Referati s posvetovanja v Čateških Toplicah, (Kavčič S., Možnost za nadomestitev nafte s sečnimi odpadki, stran 16–23), Zveza inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva SR Slovenije, Ljubljana, november 1980, 71 s.
6. Šumarska enciklopedija, 1 A – Kos, Izdanje i naklada Leksikografskog zavoda FNFJ, Zagreb 1959, 768 s.
7. Zauner, G., Listavci, Spoznavanje in določanje listavcev v naravi in nasadih, Cankarjev založba, d. d., v Ljubljani, 1991, 2000, 2003, 64 s.

Informativni gozdarski storži v februarju

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Delo gozdarjev je kljub izredno dobremu časovnemu planu zelo odvisno tudi od vremenskih razmer, katere pogostokrat kroji izvajanje našega terenskega dela. Januarske storže sem zaključil s stavkom, da bodo februarska storževska razglabljanja manj birokratska, saj smo upali, da se bo zima počasi le pričela poslavljati iz naših krajev in bodo bolj ugodni pogoji za terenska dela. Pa smo se ušтели in prepričali, da zima nikdar ne »šenka«.

Najkrajši mesec v letu je bil kljub desetim sončnim in delno sončnim dnevom na Koroškem zelo snežen. V poznih večernih urah je pričelo 2. februarja po vsej regiji močno snežiti, sneženje pa se je z različno jakostjo nadaljevalo s kratkotrajnimi prekinitvami še 4. februarja. V dolini je zapadlo od 10 do 15 cm pršiča, v višjih legah pa tudi 30 in več. Nato so prevladovali najbolj hladni dnevi v februarju. Na letošnji državni kulturni praznik nam kljub pustu ni bilo nič toplo, saj se je jutranja temperatura spustila do -20 stopinj pod ničlo, pa tudi čez dan se led ni mogel topiti. Nekoliko toplejše je bilo obdobje med 11. in 18. februarjem, ko so prevladovale jutranje najnižje temperature okrog -7 pa do 0 stopinj Celzija, čez dan pa se je ogrelo tudi do okrog 7 stopinj Celzija. 12. februarja je nastopila celo kratkotrajna odjuga in gozdne ceste so postale prave drsalnice, naslednji dan pa so se lokalno različno pojavljale snežne nevihte. V sredini februarja se je pričel mrz seliti v višje predele, v dolini je sonce vse bolj pridobivalo na moči. Snežen je bil tudi zadnji teden v februarju. V intervalih je snežilo od 20. februarja ponoči do 1. marca, ko je Evropo zajel »polarni« mrz.

Mrz je povzročal kljub ne predebeli snežni odeji velike težave gozdnim delavcem, saj je bilo drevje zmrznjeno tudi v notranjost debla. Pa tudi tla pod snežno odejo so bila zmrznjena. Nevarnost zdrsov pri sečnji in spravilu je bila zelo velika. Možna pa je bila sprotna od-

prema oziroma odvoz posekane hlodovine s sečišč po dobro spluženih in z mrazom utrjenih gozdnih cestah, saj so šoferji za zimske razmere dobro opremljenih gozdarskih kamionov pravi mojstri v vožnji po zaledenelih cestiščih.

Koroški gozdarji javne gozdarske službe (ZGS OE Slovenj Gradec) smo večji del mrzlih in sneženih dni porabili za razna nujno potrebna pisarniška opravila. Že pripravljene programe dela in plane za vlaganje v goz-

je Vojko Plaznik, univ. dipl. ing. gozdarstva, sicer pa je načrtovanje v gozdarstvu timsko delo. Zelo zaposlen pa je bil v februarju tudi Tone Pridigar, vodja odseka za lovstvo in prostoživeče živali, saj je z gozdarskim in lovskim inšpektorjem Dragom Križanom aktivno sodeloval pri analizi lanskoletnega odstrela in ocenjevanju trofej uplenjene divjadi po lovskih bazenih. Vsi ti podatki so nujno potrebni za izdelavo lovskogojitvenega načrta.

27. februarja so sodelavci ZGS

jitvenem bazenu, pa sta predstavila skupni odvzem divjadi v letu 2004. Vsa predavanja so bila podkrepjena s konkretnimi številčnimi in grafičnimi prikazi. Lovska razstava pa ni namenjena samo lovcem, temveč tudi drugi javnosti, predvsem šolski mladini, saj so na razstavi lepo predstavljena življenska okolja pri nas prostoživečih živali.

V hladnih zasneženih februarskih dneh so posamezni gozdarji obiskali osnovnošolce in jim predavali o gozdu, predvsem pa

Zimski pogled na Spodnjo Kozarnico pod Uršljo goro (22.02.2005)

Ptičja samopostrežba pri Nadlerju na Navrškem vrhu

dove je bilo potrebno usklajevati s finančnimi plani in dejanskimi količinami denarja. Tudi v letošnjem letu bodo gojitvena in varstvena dela v zasebnih gozdovih sofinancirana iz nacionalnih (proračunska sredstva) in evropskih sredstev (Enotni programski dokument) po letošnjih gozdnogojitvenih načrtih in operativnih planih. Zelo živahno je bilo tudi med gozdarji načrtovalci in terenskimi gozdarji Krajevne enote Mislinja, saj so med njimi potekala še zadnja terenska usklajevanja pri zaključni izdelavi gozdnogospodarskega načrta gozdnogospodarske enote Mislinja. Glavni izdelovalec in oblikovalec tega načrta

in lovci ob pomoči Koroške lovske zveze organizirali lovsko razstavo slovenjegraškega lovskega bazena v Slomškovem domu v Mislinji. Razstavo so s kulturnim programom popestrili pevci lovskega okteta LD Podgorje, srečanje na razstavi pa je bilo namenjeno tudi strokovnemu razglabljanju. Milan Tretjak, vodja ZGS Območne enote Slovenj Gradec, je v svojem prispevku pojasnil pristojnosti ZGS na področju lovstva, Zdravko Miklašič je analiziral desetletno gospodarjenje s srnjadjo v lovskogojitvenem bazenu Slovenj Gradec, Jože Ogriz in Dušan Mlinšek, oba sta člana gojitvenih komisij v lovskogo-

o pticah pozimi. Z velikim veseljem so šolarji prisluhnili, kako pozimi skrbimo za ptice. 4. februarja 2005 so se srečali v letu 2003 in 2004 najbolj skrbni lastniki vseh štirinajst območnih enot in se skupaj podali na strokovno ekskurzijo v Avstrijo. Prisostvovali so dražbi lesa, spoznavali so daljinsko ogrevanje s pomočjo lesne biomase in si ogledali sodobno opremljen žagarski obrat. Iz našega gozdnogospodarskega območja sta se ekskurzije udeležila »naj« lastnik 2003, Vlado Šavc, p. d. Mikej iz Pameč, in »naj« lastnik 2004, Stanko Kert, p. d. Mikl iz Jamnice.

Morfološke značilnosti podsajenih bukev v izbranih monokulturah smreke na Pohorju

Jure Čas, univ. dipl. inž. gozd.

1. Uvod

V Sloveniji, kjer gozdovi prekrivajo več kot polovico površine, prevladujejo rastišča mešanih listnatih gozdov.

Pospeševanje smreke v devetnajstem stoletju in v prvi polovici prejšnjega stoletja je močno spremenilo podobo gozdov v večini evropskih držav. Do spreminjanja samoniklih sestojev je prišlo tudi v Sloveniji. V tem obdobju so v Sloveniji nastali številni smrekovi nasadi, še posebej na Pohorju. Na teh rastiščih listavcev se tako danes, kjer so osnovane monokulture, srečujemo s številnimi problemi, kot so snegolomi, žledolomi, gradacije podlubnikov, vetrolomi ...

S svojo pestrostjo in raznolikostjo imajo mešani gozdovi pred monokulturami velike prednosti:

- zaradi različnih lastnosti gozdnega drevja je manjša nevarnost katastrof;
- produktivnost gozdnih tal in ohranjanje rodovitnosti sta večji v mešanih sestojih, kjer so tla biološko bolj aktivna, zračna in dobro prekoreninjena;
- tveganje pri gospodarjenju in načrtovanju z mešanimi gozdovi je manjše, vendar je gospodarjenje zahtevnejše;
- v mešanih sestojih se poleg produkcije lesne mase ohranja in obnavlja zdravo okolje.

2. Opredelitev problema

Tretja generacija smrekovih gozdov na Pohorju, ki so nastali kot posledica zgodovinske rabe tal (glažutarstvo, fužinarstvo ...) predstavlja težave v gospodarjenju z gozdovi in hkrati veliko tveganje za stabilnost gozdnega ekosistema. Gozdarska stroka je v preteklih desetletjih začela s postopno spremeno monokultur v bolj naravne mešane listnate gozdove, s pospeševanjem listavcev in

podsadnjo bukve ter pionirskih vrst, npr. jerebike in črne jelše.

3. Zgodovina Pohorja

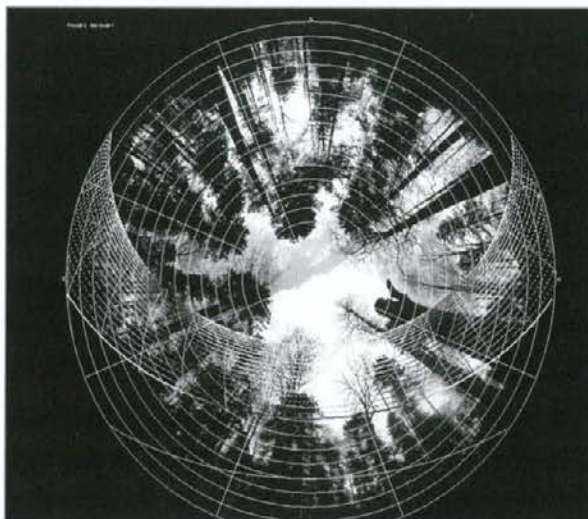
Med 14. in 16. stoletjem se je začelo s pojavom rudarstva in fužinarstva gospodarjenje, ki je temeljilo na izsekavanju bukve. Proti koncu 15. stoletja in v 16. stoletju je doživelo svoj vrhunec. V tem obdobju so se pojavile tudi prve sečnje na golo. Fratno gospodarjenje, ki danes spada v zgodovino slovenskega gozdnega gospodarjenja, je bilo nekoč edini način obnavljanja gozdov na obsežnih pohorskih fratah.

Na poseki so razmetane sečne ostanke spomladi požgali, nato pa poseko pripravili za sadnjo krompirja, ki je bila izvedena prvo leto. V naslednjem letu so frate pripravili za setev rži, ječmena ali ovsa. Semena žit so bila pomešana s semenom smreke, kateremu je bilo dodano nekaj borovega in macesnovega semena. Kadar je setev uspela, se je naslednje leto že začelo dvigovati gosto smrekovo mladje. Iz posevkov so se razvile zelo goste smrekove monokulture, v katerih je bila potrebna intenzivnejša nega.

4. Raziskava

Raziskava je potekala v okviru mednarodnega projekta Sustman, ki se izvaja v petih evropskih državah, ki se srečujejo s podobnimi težavam kot mi (Švedska, Nemčija, Češka, Avstrija in Slovenija). Zastavljena je bila na štirih referenčnih ploskvah. Dve izmed štirih ploskev ležita v gospodarski enoti Mislinja (Brička in Komisija), v gozdnogospodarskem območju Slovenj Gradec. Ostali dve (Kladje in Črno jezero) sta v enoti Osankarica v mariborskem gozdnogospodarskem območju.

4.1 Ugotavljanje stanja svetlobnih razmer

Primer posnetka z vrisanimi preslikavami poti sončevega sevanja (Čater, 2004)

4.2 Analiza bukovih sadik

Na vsaki raziskovalni ploskvi smo osemindesetimi podsajenim bukvam izmerili svetlobne razmere in njim ustrezne detaljne morfološke parametre.

Na vseh podsajenih bukvah smo ocenjevali morfološke parametre v naslednjih vsebinskih sklopih: »fenologija«, »konkurenca«, »drevo«, »vrh drevesa« ter »veje«.

5. Razprava

Z analizo smo želeli ugotoviti morfološke značilnosti podsajenih bukev v smrekovih monokulturah. Za bodoče gospodarjenje s pohorskimi gozdovi je poznavanje morfologije bukovih sadik pomembno, predvsem v pogledu približevanja sedanjih sestojev bolj naravnim in bolj stabilnim.

Na osnovi meritev parametrov na izbranih raziskovalnih ploskvah povzemamo, da med ploskvami obstajajo značilne razlike v morfoloških parametrih.

S 5 % tveganjem trdimo, da se vse štiri ploskve med seboj bistveno ne razlikujejo v obliki

sadik, v kotu izraščanja najdaljše veje, v številu terminalnih

poganjkov ter razdalji krošenj med konkurentom in ocenjevanim drevsom. Za te parametre sadik pa lahko sklepamo, da nista pomembni starost in intenziteta svetlobe.

Nadmorska višina vpliva na morfologijo podsajenih bukev. Iz raziskave lahko povzamemo, da ploskev Brička, ki leži na najnižji nadmorski višini, dosega najboljše rezultate

razrasti v večini ocenjevanih morfoloških parametrov.

Z raziskavo smo ugotovili, da je uspešnost premen z bukvijo odvisna predvsem od divjadi, svetlobnih razmer rastišča in razmer mineralne prehrane.

6. Sklepi

Premena s podsadnjo in setvijo, in ne s sečnjo na golo, izpolnjuje merila za mnogonamensko in trajnostno gospodarjenje z gozdom in zadovoljuje družbene zahteve po dobro premišljenih načinih gospodarjenja, zaradi katerih dojema javnost gospodarjenje z gozdovi pozitivno. Gozdarska stroka je v sredini petdesetih let začela razmišljati o sanaciji teh gozdov in postopni spremeni v naravnejše mešane listnate gozdove s pospeševanjem in podsadnjo bukve, javorja in jelše.

Bukev kot vrsta pridobiva na pomenu in bo verjetno v prihodnosti pomembna gradnica pohorskih gozdov. Zato je poznavanje morfoloških lastnosti v primerjavi s svetlobnimi razmerami ključno za prihodnje gospodarjenje.

Po poti iz Suhega dola do Plešivca

Rudi Rebernik

Glavna pot od Suhega dola pa do Plešivca je bila do pred dobrim desetletjem vedno ob potoku Plešivčnici po cesti skozi Kaštelski jarek. Po njej se je prevozilo na tisoče kubikov raznih gozdnih sortimentov, to je hlodovine iglavcev in listavcev, jamskega in celuloznega lesa, drogov, hmeljev, smrekevega lubja ter še mnogo drugega, kar je pač zahtevalo tržišče takoj po vojni.

Pred drugo vojno in še par let po njej so se prevozi lesa iz revirja Plešivec v dolino vršili v glavnem samo pozimi, po sanincu in s konjskimi ali volovskimi vpregami. Taka vožnja po kaštelskih klancah pozimi je bila zahtevna in tudi nevarna ter je zahtevala od voznikov veliko spretnosti in naporov, da so si tovor ali »furo« pravilno in varno naložili.

Nekje petdesetih letih prejšnjega stoletja pa smo tudi s Plešivca pričeli odvažati les s tovarnjaki v glavno skladišče ali pa direktno na žage. Pri nas je s Plešivca pričel voziti Ivan Vavkan z avtom »Man«, za njim pa je največ in najdlje vozil Branko Zavernik. Oba sta bila pridna in spretna voznika in bila sta nekakšna pionirja prevoza lesa po nevarnih plešivških cestah v dolino.

Nekdaj lepa, gladka in negovana makadamska cesta, ki se je vila po soteski Kaštel ob

potoku Plešivčnici, je bila z obeh strani obdana v glavnem z listnatim gozdom. V poletni vročini je bilo prijetno hoditi po njej v hladu in senci, pa čeprav s težkim nahrbtnikom na ramenih.

Toda leta 1995, avgusta, se je nad tem krajem narava razbesnela s hudim neurjem in v dobri uri se je cesta po soteski Kaštel spremenila v en sam hudourniški jarek. Voda, ki je prihrumela po jarku, je odnesla seboj v dolino vse, kar ji je stalo napoti. To sta neposredno doživela tudi Ivan Ruprecht in njegov sin Rihi, ki ju je nevihta presenetila, ko sta se vračala domov na Vernarco. Na sredi poti jima je prihrumela nasproti voda in v zadnjem trenutku sta zapustila avto z vsemi stvarmi, ki sta jih imela s seboj in si tako rešila življenje.

Ostanke avta sta zasute s kamenjem in drugimi naplavinami našla v dolini šele naslednje dni. Danes je po tem kraju speljana Gozdno turistična pot in samo ostanki nekaj škarp in porušeni mostovi spominjajo na nekdanjo prometno povezavo z dolino.

Malo prej, ko se cesta ali današnja Turistična gozdna pot po Kaštelu začne, se na Smolški ravni odcepi na desno pot, ki vodi do domačije Potočnik, danes znane bolj po tem, da se je tam leta 1841 rodil Jožef Potočnik, oče Hermana Potočnika - Noordunga, znanega ve-

soljskega raziskovalca in strokovnjaka.

Tudi Potoška domačija je bila, kot skoraj vse ostale, last plešivških oblastnikov. To je bila manjša kmetija, kjer so lahko prerediti le dve do tri glave živine, zato si je bilo treba iskati zaslužka drugje, v glavnem v gozdovih Plešivca.

ca na razborski šoli. Martin je bil tudi mizar in dober tesar za ostrejša in druga podobna dela v tesarstvu, obvladal pa je tudi gozdna dela.

Najprej je bil na Plešivcu voznik s konji, pozneje pa je dobil v najem Potoško domačijo. Po vojni pa je tudi on dobil od agrarne komisije posest v last.

Potočnikova domačija kmalu potem, ko so jo zapustili zadnji prebivalci (med leti 1970-1975).

Priznati moram, do o Hermanu Potočniku - Noordungu nisem slišal, kot verjetno tudi mnogi drugi ne, nekje do osemdesetih let prejšnjega stoletja. Dobro pa smo se poznali z zadnjimi stanovci Potočnikove domačije. To je bil Martin Podojsteršek z ženo, hčerko in sinom, ki je bil mojih let in sva bila sošol-

To je bilo le nekaj podatkov o preteklosti neke domačije in njenih prebivalcev, ki pa je danes kljub temu da je nekdanja nudila prebivališče prednikom slavnih ljudi, kot je bil Herman Potočnik - Noordung, v razvalinah in kmalu jo bo preraslo grmovje in zelenje.

Potok Plešivčnica se je spremenil v mnogo malih tolmunov, ponekod pa tudi ponikne.

Začetek ceste po Kaštelu po neurju v dolini.

Najlepši del nekdanje ceste na vrhu zadnjega klanca, ki je peljal že po ravnini proti Plešivškemu mlinu.

Karel Zagorc, univ.dipl.inž.gozd

Leta 2003 je bil ob priliki posvetovanja Koroškega gozdarstvskega društva pripravljen pregled dogajanja na tem lepem delu naše domovine. Kaj se torej tu dogaja? Ali je kaj narobe? Ni komu kaj prav?

Divje živali niso zadovoljne, ker se med Partizanko in Rib-

zdi, da se je njegov videz zelo poslabšal.

Smučarji niso zadovoljni, ker se zaradi pomanjkanja snega lahko dričajo le na štirih, petih manjših smučiščih, karto pa morajo plačati, kot da bi delovale vse žičnice in vsa smučišča.

Naravovarstvenike skrbi panoramska cesta in napovedana širitev žičnic in smučišč v Hudem kotu, ki naj bi povezale smučišča na Kopah in pri Ribniški koči, zaradi česar bi se ruševci in divji petelini odselili.

Nezadovoljni so na Upravnih enotah in na inšpekciji, ker jim pred nosom rastejo črne gradnje in jim ljudje zato očitajo eno in drugo.

Pohodnike in smučarje med Ribniško kočjo in Pungartom skrbi, da jih ne bi spravili v bolnico dirkači na motornih saneh, poleti pa motoristi.

Planinske estete moti tista krama na Pungartu z reklamami za zavarovalnice, prodajalce avtomobilov in kaj vem za kaj še.

Igrišča na Pungartu za roketmet, košarko in druga so besna, ker jih upravljavci pustijo tako neusmiljeno propadati.

Zelo slabe volje je tudi ravnica pod kočjo na Pungartu, kjer naj bi otroci naredili prve korake na smučeh in bi na njej lahko uredili drsališče, pa je sedaj tam razstava pločevine, spomladi, ko skopni sneg, pa se spremeni v blatni dol.

Še bi lahko našteval, kaj vse ne paše na ta lep del Pohorja, ampak potem bi rekli, glej ga nezadovoljneža. Vsi se trudimo, da bi bilo gostom in obiskovalcem kar najbolj lepo, ta pa vidi samo slabo.

Torej, na zahodnem Pohorju ni nič novega!

Kdo pa so vsi ti, ki se tako trudijo za druge? In kaj bi radi?

Žičničarji bi vse prepletli z žicami in smučišči in ker so zime vedno bolj revne s snegom, bi zgradili še bajerje za vodo za sneg.

Naravovarstveniki, uradni in civilna iniciativa, bi hoteli imeti vse pod kontrolo, vse nedotaknjeno, ohranjeno, brez cest, brez ljudi in smučišč.

Gostinci bi hoteli imeti hotele, vikende, točilnice polne

vse leto.

Upravne enote in inšpektorji hočejo, da je vse po črki zakona. Toda vsi vemo, da je zakone in predpise lahko sprejeti, težko pa izvajati.

Gozdarji bi radi vse skupaj zapletli s funkcijami gozdov, rezervati, varovalnimi gozdovi, cestami in vlakami.

Potem so tu še lovci, planinci in kdo bi vedel kateri nezadovoljneži še.

Narava tudi ne ve kaj bi: enkrat je snega preveč, drugič premalo, zdaj niso drevesa v redu in jim sneg polomi vrhove ali jih veter kar podre s koreninami vred.

Težava je le v tem, da čepijo vsi ti uživalci in skrbniki Pohorja vsak na svojem bregu, se skrivajo vsak v svoji luknji. Torej je vprašanje, kaj narediti, kaj storiti. Sedanja oblast, ki se ponaša, da je demokratična, ne ve kako bi se lotila zapletene situacije. Daje jo namreč demokracija, ki se malo rima z anarhija in potem seveda ne gre. Prejšnja komunistična oblast, ki je bila namazana z vsemi žavbami, je takšne probleme reševala tako rekoč z levo roko. Tisti glavni bi hitro zaznali pohorski problem, staknili bi glave, prisluhnili glavnemu in rešitev bi bila tu: SIS za zahodno Pohorje! SISi ali samoupravne interesne skupnosti, spoštovani bralec, so bile izum, s katerim je bilo mogoče rešiti veliko problemov. Res pa je, da so v tistih železnih časih z njimi malo pretiravali in jih vklenili z birokracijo, kar jih je tudi pokopalo. Toda zamisel je bila dobra in čeprav novi oblasti stari izumi, četudi dobri, niso všečni, bi morda vendarle uspeli probleme zahodnega Pohorja na ta način uspešno rešiti. Ustanovili bi SIS za zahodno Pohorje. Vsi prizadeti bi se lahko sestali v tisti nekdanji živahni, danes izumrli brunarici pri Partizanki, vrgli karte na mizo, se dogovorili,

Reklama na Pungartu in še več jih je

Pohorska smučina

niško kočjo svobodno sprehajajo in jih plašijo njihovi sovražniki, psi.

Mali Črni vrh ni zadovoljen s praznim koritom za vodo, ki so ga naredili za zasneževanje smučarskih prog, saj se mu

Žičničarji niso zadovoljni, ker jim narava ni natrosila snega in ker jim naravovarstveniki ne dajo soglasja za izgradnjo rezervoarja za vodo, s katero bi zasneževali smučišča Kaštivnik, Pahernik in Kopnik.

rešili probleme in zagotovili svetlo prihodnost varstvu narave, smučarji in drugim dejavnostim na Pohorju.

In kako bi se lotili dela? Vsi, ki imajo željo ohraniti lepo naravo in gospodarsko

dem v veselje bodo uredili in v priročnem muzeju starih dejavnosti predstavili fužinarstvo, steklarstvo, pohorsko stavbarstvo, etnologijo. Obiskovalcem bodo pokazali skrivne koticke in jih s pomočjo informacijskih tabel in

Žičničarji so imeli spočetka nekoliko dolg nos, saj so bile njihove razvojne želje precej okleščene in so spoznanje, da ni vse denar, le težko prežvečili. Ampak bili so zadovoljni, da bodo pri tistem kar že imajo, smučiščih na Kopah in pri Ribniški koči, deležni kar največjega razumevanja in pomoči pri razvoju teh smučarskih središč.

Tudi drugi turistični delavci so bili ob spoznanju, da turizem na Pohorju niso zgolj trije meseci smučanja in devet mesecev spanja, zadovoljni in bodo radi sodelovali z gozdarji, naravovarstveniki, planinci, lovci, gobarji in zeliščarji pri oblikovanju celoletne turistične ponudbe.

Sestanka so bili še posebej veseli ljubitelji Pohorja. V časopisih so prebrali, da se jim bodo tudi v prihodnje odpi-

rali lepi razgledi od Snežnika do Triglava in Zirbitzkogla na severu, da se bodo lahko sprehodili in poučili na gozdnih in zgodovinskih učnih poteh, da bodo slišali peti in videli plesati ruševca na Črnem in Jezerskem vrhu, seveda če ne bodo gor preveč priropotali in bodo dovolj zgodnji, zanesljivo jih bodo čakali jurčki, brusnice in črnice na Otišah in tudi zdravnih zelišč bo za vse bolne dovolj. Pozimi ne bo na žičnicah nobenih vrst več in vse bo delovalo. Ko se bodo naveličali gor – dol, gor – dol in se malo oddahnili ter podpri, se bodo lahko odločili, ali se bodo sankali, tekli na smučeh, drsali ali igrali tarok. Vse bo zaradi njih, njim v veselje. Iz tistega začetnega mrtvila, nezaupanja in grdega gledanja se je rodil SIS za zahodno Pohorje z eno samo željo, da

Nič nam ne morejo, morejo!

razvijati Pohorje, bi svoje razvojne in naravovarstvene želje in hotenja prostorsko opredelili in narisali na prozorni papir. Te papirje bi naložil enega čez drugega in kaj hitro bi videli, kje so se problemi nakopičili. Najprej bi se udarili med seboj, ne problemi, ampak tisti, ki so jih naredili. Perje bi letelo, dokler ga ne bi zmanjkalo. Eden bi popustil tu, drugi tam. Vzdušje bi se počasi ogrelo, postalo ustvarjalno. Nasprotja bi se zgladila, poravnala. Še več, kar vsak bi želel kaj napraviti za naše ljuboo Pohorje.

Gozdarji bodo poskrbeli, kot so že, da se planje ne bodo zrasle, da bodo obiskovalci zvedeli kaj novega in lepega na gozdnih učnih poteh, skupaj s turističnimi delavci bodo načrtovali in urejali tekaške in sprehajalne poti, uredili kakšno klop, studenček.

Varstvenikom narave in kulturne dediščine se bo, potem ko bodo ugotovili, da njihovim ptičkom in habitatom ne grozi nič hudega, kar smejalo. Za spomin na stare dni in lju-

zloženek seznanili z geologijo, floro in favno Pohorja. Poskrbeli bodo, da bo začel funkcionirati Naravni park Pohorje. Ne pod steklenim očesom sv. Birokracije, ampak zares. Skupaj z občani pohorskih občin, župani, gozdarji, turističnimi delavci, planinci, lovci in drugimi bodo v prav kratkem času slovesno odprli Naravni park Pohorje. Saj, le kaj je boljša reklama za pohorski turizem kot naravni park? Dolgo je trajalo, da smo prišli državljeni in oblast do tega spoznanja, a nikoli ni prepozno.

Rudarji pod Črnim vrhom – lisički

Razgledni stolp na Lovrenških jezerih

se v prijaznem in delovnem vzdušju naredi nekaj lepega, koristnega in dobrega. Še skopuška država in EU, ki sta bili tudi prisotni na tem sestanku in odkrili model, kako reševati podobne zadrege, sta dobre volje in polni optimizma razvezali sicer tesno zavezane mošnjčke, za dober namen.

In zakaj sem to napisal? Če kar naprej trkaš na vrata ni vrag, da se ne bi enkrat odprla!

Franc Rotar

Na smučišču Poseka na Ravnah na Koroškem poleg sindikalnih, upokojenskih in drugih društvenih smučarskih tekmovanj že več let potekajo tudi Fis tekmovanja v slalomu za »Ravenski pokal«. V okviru evropskega pokala je zadnje februarso soboto potekalo tudi lovsko smučarsko tekmovanje. Tako kot v preteklem letu je tudi letošnje potekalo ločeno za 10. jubilejni Prežihov pokal, ki ga tradicionalno organizira LD Prežihovo – Kotlje, ter 2. tekmovanje za prehodni pokal Koroške lovske zveze (KLZ).

Da so na ravenski Poseki – od koder je prečudovit razgled na koroški Selovec, Grubarjev vrh, tja na Strojno in v daljavi na Kozjak in Ojstrico, v njeni bližini je tudi učna gozdarska pot, za katero skrbi Gorazd Mlinšek, prizadeveni in cenjeni koroški inženir gozdarstva – resnično tekmovalci lovci, je bilo vidno

tudi na samem smučišču in ob njegovem vznožju, saj so lovci smučarji tudi tokrat tekmovali v običajnih lovskih oblačilih. Le škornje in visoke pohodne čevlje so zamenjali s sodobnimi smučarskimi čevlji, krplice in lovsko palico pa s carving smučmi in smučarskimi palicami. Tudi po svoji lovski prešerni družabnosti so številni tekmovalci in drugi lovci, ki so prišli bodriti svoje tovariše, ves čas dokazovali, da se slovenski lovci še kako znajo zabavati tudi takrat, ko narava miruje in ko v lovišču ni pravega dela. Letos je tako na smuču stopilo več kot 70 lovcev iz 12 gorenjskih, savinjskih in koroških lovskih družin. Med množico smo srečali tudi nekaj znanih koroških gozdarjev, in sicer Zdravka Miklošiča, člana LD Mislinja, Leopolda Morija, člana LD Bistra, in Bojana Kočnika, člana LD Pogorevc. Med

bolj opaznimi gledalci pa Dušana Leskovca, predsednika KLZ, Tomaža Haina člana LD Slovenj Gradec, Bena Kotnika, gospodarja Lubasove kmetije in člana LD Prežihovo, ter Janka Dunaja iz LD Slovenj Gradec

Organizatorji letošnjega Lovskega veleslaloma na Koroškem so se nedvomno izkazali kot dobri gostitelji. V novem lovskem domu LD Prežihovo, ki leži v neposredni bližini idiličnega Ivarčkega jezera, tam kjer narava še ni načeta tudi zaradi skrbnih kmetov in koroških gozdarjev, je bilo kar premalo prostora za vse smučarje in njihove lovske tovariše, da bi lahko posedli in pojedli obilno in okusno koroško malico, ki so jo pripravili hotuljski lovci. Tudi številni pokali in kolajne, katere sta krasila gravirana emblema LD Prežihovo in Koroške lovske zveze, te je pripravilo Graverstvo Vinkler

z Brdinj pri Ravnah, so samo dokazovali, da je štiričlanski organizacijski odbor, ki ga je vodil Tone Navodnik, podpredsednik KLZ, v njem pa so še bili: Bojan Kotnik, starešina, Aleš Rotar, tajnik LD Prežihovo, ter Franc Rotar, kulturni animator pri Koroški lovski zvezi, svoje poslanstvo vzel resno.

Ker lovci pač nimajo svoje merilne opreme, pa tudi za to usposobljenih smučarskih sodnikov, so organizatorji celotno izvedbo tekmovanja zaupali Športnemu zavodu Ravne na Koroškem, torej smučarskim delavcem smučišča Poseka. Ti so resda pripravili in postavili dobro veleslalomsko progo, niso pa v celoti upravičili svojega (ne)znanja pri merjenju obeh tekem. Saj z nesodobno merilno napravo tudi niso mogli bolje opraviti svojega poslanstva, kot so ga. Prav zaradi tega je bilo nekaj tekmovalcev in predstavnikov lovskih družin nezadovoljnih z rezultati tekmovanja, ki naj bi bili po njihovem mnenju netočni in neregularni. Tudi na svetovnem pokalu se rado zgodi, da zatajijo ure pri merjenju časov, zato neljubi dogodek na lovskem smučarskem tekmovanju na Ravnah ni bil prvi in tudi ne zadnji. Kljub temu so organizatorji podelili kar 18 lepih pokalov in 12 medalj. Se pa organizatorji ob tej priložnosti javno opravičujejo vsem tistim tekmovalcem, ki menijo, da se jim je pri merjenju tekmovalnega časa zgodila krivica. ■

Lovski veleslalom na ravenskem smučišču Poseka.

Gozdni posestniki in kmetovalci – pozor

Kolektiv GG - Servis in vzdrževanje

Pomladni čas je pravi čas za pripravo vašega traktorja za dolgo in varno delovno sezono.

Usposobljeni serviserji-mehaniki kmetijske mehanizacije z dolgoletnimi izkušnjami na področju vzdrževanja kmetijskih in gozdarskih traktorjev firme GG - Servis in vzdrževanje vam bomo za ceno 27.500,00 sit pregledali in usposobili vaš traktor pri vas doma.

Opravili bomo naslednja dela:

- zamenjava olja v motorju,
- zamenjava čistilcev olja,
- zamenjava čistilcev goriva,
- kontrola olja v vseh sklopih,
- pregled čistilca zraka in čistilca hidravličnega olja,
- mazanje vseh mazalnih mest,
- kontrola polnjenja akumulatorja in pregled tekočine v akumulatorju,

- kontrola in nastavitev zavor,
- kontrola pritrditve kolesnih vijakov,
- kontrola krmilnega mehanizma (krmila, končnikov, premnikov),
- pregled in kontrola svetlobnih teles.

Z NAŠIMI STROKOVNJAKI PA SE BOSTE LAHKO DOGOVORILI TUDI O POPRAVILU

OSTALE KMETIJSKE MEHANIZACIJE, KI JO UPORABLJATE PRI DELU (vitle, prikolice ...).

Vse nevarne odpadke (olja, filtre, čistilce, tekočine, akumulatorje ...) odpeljemo in oddamo pooblaščenim odjemalcem.

POKLIČITE NAS NA TELEFON: 87 87323, GSM: 031 57-4592 **Se priporočamo!**

Slovenski gozdarski smučarji v Belorusiji

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. Ⓢ Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Slovenski gozdarji nismo povezani z Evropo in ostalim svetom samo na strokovnem, temveč tudi na športnem področju. Kot dobrim terenskim delavcem nam kljub avtomobilom še marsikdaj prav pridejo smuči, zato nam smučarske tehnike niso tuje. Medsebojno smo povezani preko gozdarskih društev, katera imajo na programu poleg strokovnih sodelovanj tudi razna športna tekmovanja. Najbolj odmevna med njimi so smučarska. Najboljši gozdarski smučarji posameznih držav se vsako leto srečajo in pomerijo v nordijskem smučanju na evropskem gozdarskem prvenstvu, ki je vsakič v drugi državi. Letošnje prvenstvo so organi-

zirali beloruski gozdarji. Tekmovanja se je udeležilo več kot 1300 gozdark in gozdarjev iz številnih evropskih držav. Slovenske barve je pod vodstvom gozdarskega športnega zanesenjaka Janeza Konečnika v Minsku zastopalo 25 tekačic in tekačev. Med njimi je bil tudi Tomaž Serec, član Koroškega gozdarskega društva, ki je požrtvovalno in dobro zastopal naše tekaške vrste. Prireditvev je potekala od 21. do 27. februarja 2005, ni pa imela samo tekmovalnega značaja, ampak tudi namen medsebojnega združevanja in izmenjave mnenj na strokovnem in športnem področju. Kljub mrazu je bilo enotedensko druženje, popestrjeno z številni-

mi ekskurzijami, prijetno. ■

Team Slovenia, EFNS 2005

Slovensko gozdarsko smučarsko prvenstvo na Soriški planini

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. Ⓢ Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

5. februarja 2005 je bilo na Soriški planini zelo živahno in gozdarsko obarvano. Na smučišču se je zbralo 128 najboljših gozdarskih smučark in smučarjev iz 14 gozdarskih društev. Letošnje tekmovanje so organizirali člani Kranjskega gozdarskega društva. Iz Koroškega gozdarskega društva se je tekmovanja udeležilo 9 tekmovalk in tekmovalcev (Suzana Andrejč, Barbara Polanšek, Drago Zagorc, Franc Plesec, Leopold Mori, Hinko Andrejč, Bogdan Kutin, Gvido Garbus, Tomaž Serec). Tekmovanje je potekalo v veleslalomu in smučarskih tekih po starostnih kategorijah ločeno za ženske in moške, razglasitev rezultatov pa je bila v gostilni Macesen. Rezultate so ocenjevali posamezno in ekipno.

In kakšni so bili rezultati? V kategoriji srednje starih veleslalomistk (letnik 1969 in starejše) je zmagala Špela Habič (Gozdarsko društvo Postojna),

zelo dobra četrta pa je bila Črnjanka Barbara Polanšek (Koroško gozdarsko društvo). Izredno dobro so se v veleslalomu odrezali stari smučarski asi (letnik 1944 in starejši), med njimi je bil najhitrejši Črnjan Franc Plesec (Koroško gozdarsko društvo), ki je dosegel med vsemi smučarji tudi drugi najhitrejši čas. V starostni kategoriji 1959–1945 je si je prismočal prvo mesto Bogdan Kutin (Koroško gozdarsko društvo). Med veleslalomskimi mladinci (letnik 1974–1960) je med koli najhitreje zavijugal Matjaž Turk (Gozdarsko društvo Postojna), dosegel pa je tudi najhitrejši čas med vsemi veleslalomisti. Na prvo mesto med najmlajšimi veleslalomisti se je povzpел Peter Muri (Kranjsko gozdarsko društvo), Tomaž Serec (Koroško gozdarsko društvo) je bil med njimi dober peti. Hitri so bili tudi tekačice in tekači na smučeh. Med ženskami je najhitreje tekla Hani Ivančič (Gozdarsko društvo Postojna).

Zelo hitri na daljši progi so bili tudi moški. Stane Pirc (Društvo inženirjev in tehnikov Novo mesto) je med najstarejšimi tekači (letnik 1949 in starejši) pritekel na cilj prvi, v tej skupini se je dobro odrezal tudi naš Drago Zagorc. Še hitreje so drsele smuči Borisu Črešnarju (Podravsko gozdarsko društvo), ki je v svoji kategoriji (1969–1950) pritekel na prvo mesto. Najhitrejši med najmlajšimi (letnik 1970 in mlajši) pa tudi med ostalimi tekači je bil Damjan Sterle (Gozdarsko društvo Postojna), ki je 12 km dolgo progo pretekel v 10:47:08 minutah.

Ekipno so bili v vseh panogah najboljši člani Gozdarskega društva Postojna, srebrni so bili iz Kranjskega gozdarskega društva, še posebne čestitke pa si zaslužijo naše smučarke in smučarji za bronasti ekipni pokal.

Tekmovanje je potekalo v prijetnem vzdušju, saj so se v

okviru gozdarskih društev na snegu dobili skupaj gozdarji javne gozdarske službe, gozdnih gospodarstev in drugih gozdarskih izvajalskih podjetij, nekdanji sodelavci upokojenici in drugi iz vse Slovenije. ■

Tomaž Serec s ponosom drži ekipni bronasti pokal
foto: Hinko Andrejč

Stari gorski javor na Podbrškem

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Doktrina slovenskega gozdarstva je v sonaravnem pristopu gospodarjenja z gozdovi, s katerim naravi načrtno pomagamo znegovati večnamenski stabilni gozd, ki bo nam in zanamcem zagotavljal

pravilnih sečnih ter spravilnih ukrepov oblikovati pestre sestoje gozdnega drevja, kjer je zastopano drevje vseh starosti in debelin. V gozdu, predvsem pa v gozdni krajini, imajo zelo velik pomen tudi stara drevesa. So pravi naravni spomeniki, v njihovih letnicah so shranjeni najrazličnejši kronološki zapisi dogajanj v okolici, kjer to drevo raste. Pogostokrat rastejo takšna drevesa na gozdnem robu ali v samem gozdu, so naravni mejniki med posameznimi posestmi, varujejo strma negozdna in gozdna pobočja ali pa so sestavni del najrazličnejših parkov in kmečkih dvorišč.

Na Koroškem raste veliko starih dreves tudi na in ob pašnikih. Včasih so s teh dreves sekali veje za steljo, zato jih imenujemo tudi steljniki. Pogostokrat so dajala živini senco ali pa so jo varovala pred dežjem. Danes je pomen teh dreves predvsem varovalni in estetski, saj imajo v glavnem debelo neenakomerno oblikovano deblo in debele zelo razvejane veje, marsikatero drevo pa je v notranjosti

votlo. Takšna drevesa nudijo pester življenjski prostor najrazličnejšim rastlinskim in živalskim mikroorganizmom, tudi pomembnim za naravno ravnotežje v našem življenjskem prostoru. V zavetju starih krošenj in dupel ter votlin se počutijo varno razni ptiči in druge male živali. Vse te vrednote takšnih starih drevesnih spomenikov imajo večji pomen, kot pa je njihova gospodarska oz. energijska vrednost. Za posek teh orjakov bi potrebovali zelo veliko moči, goriva, žaglinih verig in letev, sam les, naseljen z različnimi drevesnimi glivami, pa nima velike kurilne vrednosti. Zato je več vredno, da tem starim drevesnim posebnostem pomagamo in jih s primerno nego in mehansko zaščito – ograjo – podaljšamo življenjsko dobo.

V pestrem mozaiku gozdne krajine ima svoje mesto tudi star gorski javor na robu posestva Podberško na Ludranskem vrhu. Objekti so bili med 2. svetovno vojno požgani, danes je posest v lasti države. Pašnike in travnike imajo v najemu Godčevi z Lu-

dranskega vrha. Stari javor raste ob robu pašnika pod cesto v neposredni bližini najdebelejšega drevesa v Sloveniji – Najevske lipe. Drevo je slikovito razvejano in votlo, po vsej verjetnosti pa je eno izmed najdebelejših javorjevih dreves v širši okolici pod Smrekovcem. Tako meni kot drugim, ki imajo v sebi nekaj umetniškega navdiha, se zdi tudi to drevo zelo zanimivo.

Pogled v notranjost starega javorja

pestrost gozdnega prostora glede na ustreznost rastišča. Cilj našega dela je s pomočjo gojenja, varstva gozdov in

Stari gorski javor na Podbrškem na Ludranskem vrhu

Podgorski lovci in kmetje živijo v sožitju

Franc Rotar

LD Podgorje, v katero je vključenih 91 lovcev (letošnji tečaj za lovske pripravnike obiskujejo kar trije mladi lovci, ki so kmečki sinovi), ima v upravljanju nad 5400 ha veliko lovišče in je tako ena med večjimi lovskimi družinami v Koroški lovski zvezi.

Lovišče podgorske Lovske družine, ki je srednjegorsko, je predvsem zaradi svoje lege in pravilnega gospodarjenja tudi eno najbolj bogatih z

divjadjo v tem delu Slovenije. Janko Skobir, gospodar LD Podgorje, je povedal, da so v letu 2004 odstrelili 175 kosov srnjadi, 12 gamsov, 6 kosov jelenjadi, 50 muflonov in 20 divjih prašičev. Samo januarja letos so uplenili 8 divjih prašičev, od tega zadnji dan meseca kar 5, in sicer v predelu Kaštel – 900 metrov visoko nad dolino Suhi Dol. Ker se divji prašiči tudi v tem delu Mislinjske doline kljub

uspešnemu odstrelu precej množijo, imajo lovci zaradi njihove prisotnosti v lovišču vsako leto vedno več škode na kmetijskih površinah. »Samo v preteklem letu so prašiči razrili nad 20 ha travnikov. Z delovnimi akcijami, ki jih kar ni hotelo biti konec, smo lovci s poravnavo travnikov vsaj delno sanirali nastalo škodo. Kljub temu smo za nabavo umetnih gnojil in travniškega semena odšteli nad 500 tisoč

tolarjev. Če ovrednotimo tudi več kot 500 delovnih ur, ki so jih opravili naši lovci, so divji prašiči v letu 2004 naredili kar za 1,4 milijona tolarjev škode na kmetijskih površinah. Ne glede na škodo in delovne akcije pa smo podgorski lovci veseli, da divji prašiči s svojim naravnim početjem niso načeli sicer dobrih odnosov med kmeti in lovci,« je poudaril Janko Skobir.

Martina Cigler, abs. agronomije

Predstavitev stare poljščine, oljnega, predivnega in kombiniranega lanu, *Linum usitatissimum*, nekdanj značilnega za Koroško

Zopet sem z zanimanjem pobrskala po »babičini« skrinji in se odločila za opis te starodobne poljščine, ki so jo nekdanj na veliko sejali tudi po hribovitih območjih Koroške. Ker je skoraj brez naravnih škodljivcev in boleznih, je primeren kot poljščina za ekološke kmetije.

Poznamo več vrst kultivarjev, ki se med seboj razlikujejo po vrsti uporabe, in sicer so razdeljeni v:

- predivni lan, (»Belinka«, »Natasja« in »Regina«),
- oljni lan ter
- intermediarni ali kombinirani tip lanu.

TLA

Tla za pridelovanje lanu morajo biti dobro odcedna. Primerna so lažja peščena in ilovnata tla z vrednostjo pH med 5 in 7. S hranili bogata tla mu ne odgovarjajo, ker preobilica dušika povzroči pretegnjenost sadik.

Tla pripravimo na klasičen način z uporabo predsetvenika, zaradi slabe razvitosti korenin pa orjemo do polne globine ornice, to je do 25 cm. Zbita tla tudi globinsko rahljamo, ker mora imeti setvena plast stabilno setveno strukturo oz. vsaj primerno godnost.

KOLOBAR IN SETEV

Kolobarjenje je v pridelavi lanu obvezno, in sicer ga na isto njivo sejemo le vsakih 5–6 let. Dobro prenaša vse poljščine, zato ga lahko z vsemi tudi sejemo, njiva pa mora biti dobro opleta, ker nekateri pleveli zavirajo rast in sintezo ogljikovih hidratov pri lanu.

Sejemo ga lahko kot ozimna

žita, to je sredi septembra, jarega pa kot jara žita nekje sredi marca.

Seme mora imeti naravni lesk, biti mora brez poškodb in postati mora mastno, če ga drgnemo s prsti. Čistota semena naj bo 99 %, ne sme vsebovati semena plevelov ali semena kultivarjev za drug namen pridelave, ker se med seboj križajo in posledica je slabša kakovost pridelka.

Sejemo ga lahko z žitno sejalnico, in sicer:

- predivni lan na medvrstno razdaljo 10–12 cm,
- oljni 20–45cm,
- kombinirani pa 15–20cm.

Za setev predivnega lanu potrebujemo od 140–150 kg semena/ha, za oljnega 70–80 kg semena/ha, za kombiniranega pa 100–120 kg/ha.

Globina setve naj znaša od 1.5–2 cm, izjemoma tudi 3 cm. Po setvi njivo tudi valjamo, če so tla zaskorjena, branamo, vendar ne v fazi kalitve. Pri širokovrstni setvi lan po vzniku na 2–3 tedne okopavamo. V primeru suše namakamo z odmerki vode, ki naj ne presegajo 30 mm.

GNOJENJE

Lan ima slabo sposobnost sprejema hranil, zato mu morajo biti le-ta dostopna vso rastno dobo. Največje potrebe po dušiku so v fazi razvoja od t. i. imenovane »jelke« do stadija popkov. Fosfor je najbolj potreben od vznika do »jelke«, kalij pa v prvih treh tednih rasti in v obdobju cvetnih popkov.

S hlevskim gnojem ali gnojvko lana ne gnojimo direktno, ampak le pri prejšnjemu posevku – okoli 20 t hlevskega gnoja/ha. Prevelika količina dušika povzroča, kot sem že omenila, poleganje posevka, večjo razvejanost, slab tehnološki izkoristek stebel in slabšo kakovost pridelka.

SPRAVILO

Predivni lan spravljamo v stadiju zgodnje rumene zrelosti in ga ne žanjemo, ampak pulimo. Da je dozorel za spravilo, spoznamo po tem, da se 2/3 stebela obarvata rumeno, listi pa odpadejo.

Rastline sortiramo po dolžini stebel, in sicer:

- daljše od 67,5cm,
- 60–67,5cm in
- krajše od 60–40cm.

Sušimo jih 10 dni, posušene zložimo v kopice, osušen lan pa povežemo v večje snope s premerom 30–40 cm. Skladiščimo ga v izredno suhih skladiščih. Ponekod v svetu že uporabljajo posebne kombajne za puljenje lanu.

Oljni in kombinirani lan žanjemo v stadiju rumene zrelosti. Brez težav ga lahko žanjemo z žitnimi kombajni, pomembno je le, da so rastline popolnoma suhe. V skladišču vlaga v semenu ne sme preseči 10 %, priporočljivo pa je, da znaša delež vlage 8–10 %.

Pri predivnem lanu znaša količina pridelka v naših razmerah med 2500–6000 kg suhe snovi stebel/ha oz. 200 kg vlaken/ha.

Pri oljnem se količina pridelka giblje med 1000–1500 kg semen/ha.

UPORABA

Predivni lan se že stoletja uporablja za proizvodnjo najbolj kakovostnih, trpežnih in najlepših platen, kot je npr. damast. Uporablja se tudi za izdelavo perila, oblek in čipk. Vlakna se uporabljajo tudi za izdelavo papirjev in izolacijskih materialov.

Laneno olje je skupaj s predivom najzanesljivejše sredstvo za tesnjenje vodovodnih snovi.

Semena se uporabljajo tudi v pekarski in prehrabeni industriji, pogače, ki ostanejo

po stiskanju olja, pa so pomembna krma živini.

Tudi v ljudskem zdravilstvu je bil že od nekdanj cenjen, saj ima vrsto zdravilnih učinkov, npr. kot odvajalo, pomirjevalo, ima pa tudi ranočelske lastnosti. Lajša težave pri bronhitisu, konjunktivitisu, diareji, poznajo pa ga tudi kot sredstvo proti raku, vsebuje namreč protirakave spojine, kot so 33-dimetilpodofilotoksin, podofilotoksin, in beta sitosterol.

Zdrobljena semena skupaj z semeni bele gorjuščice in lobelije uporabljajo za obkladke.

ZAKLJUČEK

Za konec naj še dodam, da bi bilo v tem našem modernem času dobro razmisliti, ali ne bi ob poplavi vseh možnih izdelkov – povečini iz umetnih mas – raje posegli po naravi prijaznih izdelkih, katerih predelava ne obremenjuje okolja z goro smeti in drago reciklažo. In ali ni občutek na koži veliko boljši, če imaš oblačilo iz lanenega platna, ovčje volne ali bombaža in ne iz umetnih sintetičnih materialov, od katerih jih večina še draži kožo in povzroča alergije?

Konec koncev bi lahko gospodarji ekoloških kmetij na gojenje lanu gledali kot na možnost zanimivega dodatnega zaslužka ali dopolnilne dejavnosti, saj je povpraševanje po tovrstnih izdelkih veliko, pa še iz etnološkega vidika bi to čudovito rastlino ohranili, da ne bi kot že toliko reči, potonila v pozabo, in znova bi nas razveseljevali njegovi modrovijoličasti cvetovi.

Literatura:

Dr. M. Bavec, Ekološko kmetijstvo
Dr. F. Bavec, Nekateri stare ali zapostavljene poljščine

Ušesne garje pri mačkah

Martina Sušec, dr. vet. med, VP Slovenj Gradec

Med najpogostejše težave, ki pestijo naše hišne ljubljence, sodijo bolezni ušes. V naši ambulanti se vsakodnevno srečujemo z njimi.

Ušesni garjanci so med najpogostejšimi povzročitelji vnetja zunanega sluhovoda (otitis externa).

Največkrat gre za garjavce *Otodectes cynotis*, ki živijo v zuna-

njem sluhovodu, izjemoma pa tudi na površini kože vratu, križa in repa. Razvojni krog traja 3 tedne, življenjska doba odraslega zajedavca pa je 2 meseca. Prehranjujejo se z epitelimi celicami in kožnimi izločki in s tem dražijo površino ušesnega kanala. Ta se napolni z ušesnim maslom, krvjo in izločki zajedavca, kar daje tipičen videz kavne usedline.

Znaki, na podlagi katerih lahko posumimo na ušesne garjavce,

so povečana količina ušesnega masla, neprijeten vonj iz ušes, praskanje uhljev in stresanje z glavo, pordelost in bolečina na dotik v predelu ušes.

Odrasle zajedavce opazimo že med pregledom ušesa (otoskopiranjem) skozi povečevalno ste-

klo otoskopa kot bele živalice, ki se prosto, živahno premikajo. Ugotovljamo jih tudi s pomočjo razmaza, ki ga naredimo z vatenco na predmetno stekelce in pogledamo pod mikroskopom.

Zelo je pomembno, da jih pravočasno odpravimo, kajti posledično se lahko razvije huda infekcija zunanega sluhovoda z bakterijami in kvasovkami, stalno praskanje po uhljih pa lahko privede do podliva krvi oziroma ušesnega hematoma.

Za zdravljenje se uporabljajo preparati na osnovi ivermektina. Preparat Stronghold za mačke, ki se topikalno nanaša, predstavlja odlično zdravilo in hkrati preventivno sredstvo.

Ušesne garje so zelo nalezljive in se med mačkami hitro prenašajo. Bolj so dovzetni mladiči, kajti starejše mačke razvijejo odpornost, lahko pa se prenesejo na pse oziroma na druge živalske vrste.

Pomlad prihaja

Janez Bauer

Zima kakor, da se noče posloviti. Navkljub hladnim vetrovom in snežnim pozdravom pa se pomlad nezadržno bliža. Dan se že vidno daljša in toplo sonce hitro ogreje polja in travnike. Zvončki veselo cingljajo ob potoku, razbrstele so se mačice in travnike bo prekrila plava preproga pomladanskih žafranov. Ptice od prve jutranje zarje veselo pojo in oznanjajo ljudem: Prihaja pomlad!

Ob takem silovitem razcvetu narave tudi čebele niso ostale ravnodušne. V panju včasih buči in šumi, izletni dnevi čebel so čedalje pogostejši. Čebele že prinašajo prve koščke cvetnega prahu in medicne. Tudi matica čedalje bolj širi svojo zalogo. Že konec januarja je ob prvih otoplitvah zalegla prve celice. Na sredini panja, v središču zimske gručice, so čebele očistile nekaj celic in matica je vanje zalegla prve letošnje čebele. Nato vsak dan več, zalega se širi v obliki krogle. Čebele morajo ves ta prostor z

zalego ogrevati na 32 stopinj in tako se potreba po hrani močno poveča. Sedaj pride v uporabo glavna zimska zaloga, ki smo jo čebelarjem pokrmili avgusta lani. Do sedaj so namreč porabile komaj kak kilogram ali dva. Naša čebela je zelo varčne narave in pozimi ob mirovanju porabi zelo malo hrane ali skoraj nič. Za gojenje zalege in ogrevanje prostora pa se potreba po hrani zelo poveča. Dobro predelana zaloga hrane, ki ni kristalizirana in jo je v satju še vsaj 10 do 15 kg, je pogoj za uspešen pomladanski razvoj čebelje družine. Kadar pa čebele naletijo na staro lansko zalogo trdega medu, porabijo veliko truda in vode, da jo raztopijo in predelajo za hrano zalegi. Ob hladnih in deževnih dnevih, ko ne morejo po vodo, se v tak panj hitro naseli čebelja bolezen nosema. Spoznamo jo po tem, da imamo pročelja panjev pomazana s čebeljimi iztrebki, ki so tekoči. Taka družina hira in ob neugodnih pomladanskih po-

gojih čebele tudi hitro pomrejo. Satje iz te družine je okuženo s sporami noseme. Če ga porazdelimo drugim družinam, bolezen samo razširimo še na druge panje. Prav tako se spore noseme širijo tudi z orodjem in rokavicami, s katerimi prijemamo vse sate v čebelnjaku. Kmalu imamo okužene vse panje v čebelnjaku in ne krivimo vedno samo varoze za nagel pomladanski propad čebeljih družin. Poskrbimo raje za čistočo v čebelnjaku, za razkuževanje panjev in orodja, za sveže neokuženo satje in čiste roke in obleko. Tudi pravilno krmljenje in v dovolj veliki količini dobro predelana zimska zaloga sta pogoj za zdravo in močno čebeljo družino. Ni zastonj reklo, da se uspešno čebelarjevo leto prične takoj po zadnjem točenju. Konec marca, natančno 19. in 20. marca, bo v Celju eden najpomembnejših čebelarških dogodkov. Takrat bo v dvorani celjskega sejma potekal že 28. državni čebelarški seminar. Spremljala

ga bo tudi prodajna čebelarška razstava, kjer bodo predstavljene vse praktične čebelarške novosti, nakupili boste pa lahko tudi vse, kar boste potrebovali za svoje čebelarstvo. Strokovni del seminarja bo imel več zelo zanimivih tem. Prvi dan so na sporedu predvsem organizacijska vprašanja slovenskih čebelarjev. Vsem je najbrž znana debata okrog nove davčne zakonodaje in urejanja statusa čebelarjev. Na seminarju se bo podpisovala peticija vladi z že znanimi zahtevami slovenskih čebelarjev. Analiziral se bo tudi pašni red in popis vseh čebelnjakov, ki je bil izveden lani. Drugi dan bo glavna tema gozdno medenje. Predaval bo naš največji strokovnjak za gozdno medenje, g. ZDEŠAR. Po predavanju bo še okrogla miza o problemih v slovenskem čebelarstvu.

Vsekakor bo na tem državnem seminarju obilo zanimivih tem in novosti, ki jih ne sme zamuditi noben napreden čebelar.

Jože Bricman – 70 let

Rok Gorenšek

Jože Bricman, Svetneči Pepi iz Podgore pri Kotljah, je dvanajstega februarja letos pri Ošvenu pod Uršljo goro praznoval svoj življenjski jubilej – sedemdesetletnico. Slavje je bilo veselo in prijetno, dobra volja je povabljenost držala pokonci vse do jutranjih ur.

Jože, rojen leta 1935, je nezavedno sprejel darove rojenic. Prva je dejala: Lep otrok je, prijazen fant, dober mož bo postal, delaven bo, mnogo dobrega bo naredil v svojem življenju, zmeraj bo dobre volje, šaljiv, nasmejan bo vse svoje dolgo življenje. Njegovim šalim se bodo ljudje do solz nasmejali, njegov nasmehek bo nalezljiv, vsakdo se bo v njegovi družbi dobro počutil. Druga je napovedala: Ne bo se samo smejal, včasih ga bo prijelo in bo »klupal«, toda nikoli dolgo. Kakor ga bo prijelo, tako ga bo spustilo.

Tretja je dodala: Delaven, pošten človek bo, zelo dober sosed, imel bo prave, vzorne sosedske odnose.

Četrta je rekla: Mlad bo odšel od doma. Traktor bo vozil, v zadruhi bo oral. Od Pece do Uršlje gore bodo ljudje poznali njega in njegov traktor. Odličen traktorist bo, pravi specialist pri svojem delu.

Peta se je posmehnila: Ne bo vozil samo zunaj, po travnikih in gozdovih. Za kruhom bo moral oditi tudi v črno, vročo »fabriko«. Voziti bo moral tam, kjer po plinu smrdi.

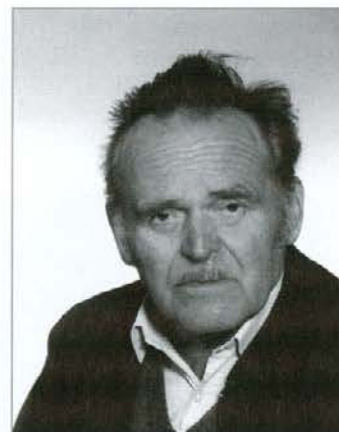
Šesta se je namrdnila: Gospod bo hotel postati. Na domači zemlji si bo zgradil vilo. Pa ne bo dolgo užival; vilo bo moral zamenjati za vile, senene, gnojne in traktorske. Moral bo gospodariti, kidati gnoj, molsti krave, pitati bike in prašiče. Tako se mu bo godilo.

Sedma je prerokovala: Saj ne bo delal sam. Po dolgem iskanju in vsakršnih zapletih z ženskami bo odšel na Štajersko, na hrvaško mejo. Tam bo poiskal dekle Julko, ki bo »ta prava«. Pridna, lepa, zapeljiva in delovna bo. V združenem domu v Kotljah ga

bo učila »kozjih molitvic«. Postala mu bo žena. Pomagala mu bo pri delu. Oba bosta zmogla premagati vse ovire, ki ju bodo doletele.

Osma rojenica je pribila: Dva sinova in dve hčeri mu bo rodila. Novo hišo pri Svetnetu bosta zgradila. Avto bo prišel k hiši, telefon, svinje in krave bodo napolnile hlev. Zrasla bo tudi avtomehanična delavnica. Deveta rojenica pa se je posmehnila: Kaj pomaga vse skupaj. Ko bosta dedi in bica postala, cel kup vnukov bosta morala pestovati. Nič več ne bosta mogla hoditi po zabavah in veselicah.

Deseta je poudarila: Vse se bo zgodilo, sestrice, kar ste mu prerokovale. Odkrit, napreden, pošten, delaven mož bo. Tam, kjer bo živel, se bodo razumeli in radi imeli med seboj. Vsi, ki ga bodo poznali, ga bodo spoštovali, četudi bo vse dolgo življenje malce nagajiv, da nekaj previdnosti ne bo škodilo. Smeh, veselje in dobra volja ga

bodo spremljali.

Rojenic je bilo še več. Vsaka je še kaj dodala, vendar vse ni mogoče zapisati, vsem pa je skupno to, da so našemu Jožetu, Svetnečemu Pepiju, napovedale dolgo srečno življenje, poleg skrbi, dela in trpljenja pa veliko uspehov, veselja in dobre volje.

Zaželimo mu še »na mnoga leta«!

Zlata poroka pri Smonkarju na Brdinjah v Kotljah

Rok Gorenšek

V soboto, 12. februarja 2005, sta praznovala zlato poroko, petdeset let skupnega zakonskega življenja, Jožefa in Franc Lah, po domače Smonkarja z Brdin 18. Bilo je prijetno vzdušje v krogu njihovih najbližjih in najdražjih ljudi.

Slavljenca sta praznovala tako, kot je za tako slovesnost pri nas navada. Cerkevni obred je opravil župnik cerkve sv. Marjete Marjan Pohl na domu pri Smonkarju na Brdinjah. Veseli del sta zlatoporočenca preživele skupaj s svati doma, v krogu povabljenih in najbližjih.

O dolgem skupnem zakonskem življenju oba razmišljata: »Petdeset let skupaj preživeti, v dobrem in hudem, je umetnost, vse težave pa lahko premaga le velika nesebična ljubezen

in zvestoba zakoncev, njihovih otrok in ostalih domačih. Vesela sva, da naju najini otroci spoštujejo. Pet jih imava in od njih sedaj dvanajst vnukov in vnukinj. Velika družina smo. Vsi so pridni, delavni in iznajdljivi. Med njimi nikoli ni bilo kakšnih sporov.

Hčerke Marta, Jožica, Franja in sinova Marjan in Izidor so nama pomagali, da sva pred najinim slavljem temeljito prenovila hišo in postavila nov hlev pri Smonkarju, kamor smo speljali tudi sodobno cesto.

Prvič sva se poročila 12. februarja leta 1955, letos na isti dan in mesec pa sva s ponovnim »da« potrdila petdeset let srečnega, ljubezni polnega zakonskega življenja.

Za naprej pa razmišljata: »Če

bo le zdravje, potem bo vsega dovolj.«

Prisrčne čestitke ob jubileju in še dolgo zdravo življenje obema!

Zlatoporočenca Jožefa in Franc Lah

Zlatoporočenca Rus

V soboto, 29. januarja 2005, sta praznovala zlato poroko Barbara in Ferdo Rus iz Libelič.

Ferdo se je rodil leta 1932 in je upokojenec, Barbara pa leta 1934 in je bila gospodinja. V zakonu so se jima rodili štirje otroci, dva sinova in dve hčerki, jesen življenja pa jima sedaj krajšajo štiri vnukinje in trije vnuki.

Barbara in Ferdo Rus

Julka Ivartnik – 70 let

Rok Gorenšek

Mnogi Kotuljci se še spominjajo veselega, odmevnega dogodka izpred dvajsetih let, ko sta Julka Ivartnik in Jože Bricman skupaj praznovala vsak svojo petdesetletnico življenja pri Ošvenu pod Uršljo goro. Pred desetimi leti nas je Julka prijazno povabila na svojo šestdesetletnico v gostilno Toni v Kotlje, devetindvajsetega januarja letos pa smo že prejeli vabila za njeno

sedemdesetletnico.

Tako je napisala na vabila:

Hitro mi teče življenja reka, je ne ustavi nobena prepreka. Veliko je znanost za to že storila, da reko življenja bi v počasnejše struge vrnila.

Je lepa zbirka, različni so cvetovi v njej: ljubezen, sreča, delo in skrbi

prepletajo vse naše dni. Sorodniki, sosedje, prijatelji, povabim vas, da za trenutek čas ustavimo in na mojih sedemdeset let nazdravimo.

Veselo in nepozabno je bilo spet pri Ošvenu. Julki smo zaželeli zdravja in sreče, da bomo lahko proslavili še več njenih desetletij.

Jakob Hermonko, 80 let

Rok Gorenšek

V začetku februarja je praznoval svoj visoki jubilej Jakob Hermonko, Stovčnikov dedi iz Onkrajja nad Mežico. Rodil se je v kmečki družini kot tretji izmed štirih otrok. Ko je dopolnil sedemnajst let, je bil prisilno mobiliziran v nemško vojsko. Boril se je v Franciji, Nemčiji in Rusiji, kjer je bil ranjen v levo roko. V velikih bolečinah so ga selili po Evropi iz ene bolnišnice v

drugo, da roke ne bi izgubil. Po osemindvajsetih mesecih se je vrnil domov. Leta 1951 se je poročil s svojo izvoljenko Pavlo, ki mu je rodila štiri otroke. Že od svojega dvajsetega leta je predan lovec v Lovski družini Peca Mežica, kjer je sedaj tudi član z najdaljšim stažem. Njegovo življenje na kmetiji je bilo delovno in je še sedaj, saj je na kmetiji, ki jo je nekaj let

nazaj že prepustil sinu Štefanu, v veliko pomoč. Sedaj na stara leta rad prebira časopise, še posebej Lovca, posluša radio, gleda televizijo in se zelo zanima za politiko in šport. Vsako nedeljo pa gre na obisk k svoji hčerki Mojci.

Vnuki Lilijana, Darja, Mojca in Štefi mu želimo še na mnogo let.

Jakob Hermonko, p. d. Sovčnik

Tone Turičnik, prof.

Ko ga srečujem. Jožeta Potočnika, profesorja zgodovine in zemljepisa, kljub letom čilega, nasmejanega, optimističnega, še vedno neutrudno delavnega, zavzetega za vsak razvojni dogodek, predvsem za kulturni razcvet Slovenj Gradca, Mislinjske doline in Koroške, nemirnega pobudnika in kritičnega ocenjevalca, ko gre za pomanjkanje vizij ali zavzetost, prav res ne morem verjeti, da je zbral že sedem križev in da slavi sedemdesetletni jubilej. Ves poln moči in vneme tvorno izgoreva za kulturne cilje, največkrat kot pisec zgodovinskih esejev in razprav o dogodkih slovenjgraške preteklosti ter kot urednik brošur oz. knjig ob jubilejih tovarn, društev ali ustanov, kjer je osrednji zapis praviloma izpod njegovega peresa.

Jože Potočnik se je rodil 4. februarja 1935 v Sušaku pri Ilirski Bistrici v številni delavsko-kmečki družini. Oče je padel v partizanih. Po maturi na učiteljsišču v Kopru je prišel učiti na mislinjsko osnovno šolo, nadaljeval študij na Višji pedagoški šoli in Ljubljani in leta 1962 diplomiral, se preselil v Slovenj Gradec in prevzel dolžnosti učitelja zgodovine na malo prej ustanovljeni slovenjgraški ekonomski srednji šoli. Kmalu se je ob delu vpisal na Filozofsko fakulteto in Ljubljani in študij zaključil leta 1970. Do upokojitve (1996) je učil zgodovino in zemljepis na slovenjgraškem šolskem centru, večkrat predsedoval svetu ustanove, bil mentor zgodovinskih krožkov, predsednik Občinske kulturne skupnosti Slovenj Gradec ter odborov ali komisij v okviru Organizacijskih od-

borov kulturnih prireditev ob jubilejih Združenih narodov.

Ob poklicnem delu je bila – najmočnejša ljubezen njegova odkrivanje preteklosti življenjskega okolja, volja prepoznavati nje dogodke, potešiti nemir z novimi obzorji spoznanj, dosežkov prednikov in ciljev, ki so pomenili rast in postali temelj zdajšnjim in prihodnjim prizadevanjem.

Ob tako intimno zastavljenem delu pač ni nenavadno, da je napisal številne zgodovinske zapise in razprave, objavljene v časopisu Mislinjska dolina, dnevniku Večer, reviji Odsevanja, mesečniku Viharnik, reviji TV-15, šolskih zbornikih in drugod, denimo v drugi slovenjgraški monografiji, Koroškem zborniku 3, brošurah Od kovačije do moderne tovarne, Plešivec, Dežela škratov in še kje. Nekaj let je zbiral gradivo in izdal knjigo Spomeniki in spominska znamenja NOB v Mislinjski dolini, napisal več kot trideset nekrologov ali zapisov ob jubilejih znanih Slovenjgradčanov, uredil kar nekaj almanahov in zbornikov, na primer – Slovenj Gradec in Mislinjska dolina I in II, 70 let planinstva v Mislinjski dolini, TUS – Tovarna usnja Slovenj Gradec, Pihalni orkester Slovenj Gradec (1,2), Tovarna meril Kovine/ Stoletna tradicija in poslovna odličnost itd. ter ob tem razčlenil tako razvojne tokove, vlogo lastnikov in nosilcev odgovornosti, dosežke in uspešnost, kakor pomen za gospodarski, družbeni in kulturni napredek ožjega in širšega okolja.

Za obširno in zavzeto opravljeno šolsko, kulturno in publicistično delo je dobil več priznanj, med njimi

Bernekerjevo in Vrunčevo nagrado ter nagrado Mestne občine Slovenj Gradec, šolsko ministrstvo pa mu je podelilo naziv – pedagoški svetnik.

In kadar ga srečujem, Jožeta Potočnika, profesorja, hiti s težko torbo v roki – na sejo upravnega odbora Turističnega društva Slovenj Gradec, kjer tehtajo načrte o delu, ocenjujejo dosežke in ob vsem preverjajo prijazno zamisel, kako pripraviti zbornik o zgodovini in prizdevanjih društva, drugič se mu mudi na posvet ali dogovor za sponzorstvo naslednje številke revije Odsevanja, ki že več kot četrto stoletja izhaja v Slovenj Gradcu, naslednjič je namenjen k prijateljem po stare fotografije, ki so prepričljiva, pravi, potrditev spreminjanja podobe kraja in svojevrstni dokument časa, spet drugič izpolnjuje obljubo, da mora zbrano gradivo dostaviti, kakor in komur ga je bil obljubil. Neumorno, dosledno in vztrajno opravljanje dogovorjenih obveznosti!

A največ misli in naporov velja zadnje tedne izboru in obdelavi gradiva, ki se mu je nabralo v preteklih letih, za knjigo Prispevki k (slovenjgraški) zgodovini: lotil se je je z vznemirljivo vneto in srčnostjo in obseg še kar narašča. Spodbudna odločitev! In prav mladostno izgoreva za ta zahtevni načrt, ki mu pomeni potrditev in vrh dolgoletnega zanimanja za krajevno zgodovino. In še nekaj: zmeraj, kadar ga srečam, ga spremlja optimizem, zaupanje v dobro in pravočasno opravljeno delo, gibka misel ob dilemah in aktualnih vprašanjih, veselje ob svojih dosežkih in

uspehih drugih pa načrt in želje... Med njimi posebej srčna, da bi bili še mnogi dnevi prijazni in lepi, kakor so tisti, kadar – sam ali z ženo Danico – pohiti domov na Primorsko obiskat sestro, ki kljub starosti skrbi za očetovo in materino dediščino, in rojstno hišo, ki je nanjo silno navezan, in rojstno vas, ki je kljub težki mladosti vrelo neštetihs naj-srečnejših otroških in mladostnih spominov,

Vedno nasmejan Jože Potočnik.

Za visoki življenjski jubilej – sedemdesetletnico – mu prijatelji, poklicni kolegi in sodelavci pristrčno čestitamo in želimo, da bi še naprej nesebično namenjal optimizem in dobro voljo sebi, svojim najbližjim in vsem, ki jih ima rad, si vztrajno krepil moči in zdravje za polnost naslednjih let in še dolgo dolgo uresničeval zanimive in vznemirljive načrte, več, bogatil zakladnico zgodovinskega znanja in spoznanj o našem mestu in dolini.

Martina Ternik – devetdeset let: Leta niso pomembna

Aleš Tacer

»Še zaplešem, če je treba ...« je pred leti, ko sem jo prvič predstavil bralcem Viharnika, dejala gospa Martina TERNIK. Takrat je bila ta drobna in na pogled šibka ženička še neverjetno čila in polna življenjske energije. Kako pa je danes? So jo zadnja leta kaj uklonila? Radoveden sem jo obiskal v začetku letošnjega leta, saj je pred kratkim praznovala res častitljivi jubilej – devetdesetletnico življenja. Pa je med nama stekel približno takle pogovor:

»Gospa Martina, čakam, da mi ob vaših letih naštejete vse tegobe in težave, ki vas matrajo.«

»Ej, kaj bi jamrala. Nič mi ni. Sem zdrava, grem še povsod in postorim vse kot pred leti. Seveda se ne počutim več kot mlada deklica, a saj taka tudi

mu zavidanja vredna doba, rečem. »In bogata, natrpna z vse sorte izkušnjami in dogodivščinami. Kaj vse se lahko dogodi v tako dolgem času ...«

»Ja, seveda! To je skorajda že celo stoletje. In kako hitro "ga pihne" mimo tebe. Moje življenje ni bilo lahko, a je bilo kljub vsemu zelo lepo. Bog že tako poskrbi, da je vsega po malem. Tako se ne moreš preobesti ne dobrih in ne slabih stvari. Včasih nam mladim ni bilo tako z rožicami postlano.«

»Verjamem, da ne. Najbrž je vsega primanjkovalo?«

»Viškov pa res ni bilo nikjer in v ničemer. Kvečjemu pri mizi okrog sklede. Tam nas je bilo pa res zmeraj preveč. Drugače pa povsod premalo.«

»Rojeni ste 29. decembra 1914,

v šolo ste pričeli hoditi tam po dvajsetem letu prejšnjega stoletja ...«

»Kot otrok sem od Blažiča, kjer smo živeli, vsak dan hodila v osnovno šolo v Vuzenico. Po pouku sem veliko pomagala doma. Kasneje sem šla v Avstrijo, v samostanu v Veldonu sem obiskovala gospodinjsko šolo in se usposobila za

kuharico. Takrat je bilo nekoliko bolje. Ko si enkrat med ponvami in lonci, lahko kdaj pa kdaj tudi kaj v usta vtakneš.«

»In otrokom priskrbiš kakšen priboljšek, kajne?«

»Takrat jih še nisem imela. Otroci, ti so prišli pozneje. Veš, v tistih časih ni bilo lahko skrbeti za deset različnih ust. Ja, deset otrok sem rodila in jih spravila h kruhu! Štirje so mi potem umrli v tistih svinčenih letih, tam okrog druge svetovne vojne. Hudi časi so

bili takrat. Človek kar ne more verjeti, kakšne grozote so se dogajale. No, hvala bogu, vsaj šest jih še živi. Preskrbljeni so, imajo svoje družine.«

Gospo Martino je treba le utiriti na pravi tir. Potem se plaz starih spominov nezadržno usuje in se zliva v povezano zgodbo starih dni.

»Čudno, da niste ostali kar v takratni Avstriji?«

»Ostala bi bila najbrž, a sem se morala vrniti. Naša kmetija je bila precejšnja, zahtevala je veliko delovnih rok. No, leta 1937 pa sem šla služiti v Radlje k Blazniku. Takrat sem spoznala svojega bodočega moža Toneta. Poročila sva se in se preselila k Lagurniku na Št. Janž nad Radljami. Kar po vrsti so se rojevali otroci: Tone, Gustl, Elica, Franc, Silvo, Jože; Gizele, Tinike, Dragice in Slavke, kot sem dejala, že dolga desetletja ni več med živimi. Mož je bil takrat poleg dela na kmetiji zaposlen tudi kot gozdni delavec na obratu Gozdnega gospodarstva v Radljah. Zaradi težkega dela na terenu v nemogočih vremenskih razmerah je vedno bolj bolehal za astmo. Leta 1972 je po dolgi bolezni odšel še on.«

»Ampak za dežjem vedno posije sonce,« izustim obrabljeno frazo, da bi gospo Martino nekoliko potolažil.

»Seveda, seveda. Saj, kako pa bi bilo, če ne bi bilo tako? Zdaj že več kot tri desetletja živim v bloku v Radljah ob svojih dveh sinovih, Gustiju in Jožetu. Lepo skrbijo zame. Mirno je tu in lepo mi je.«

»In danes?« vprašam. **»Kako preživljate jesenske dni svojega življenja?«**

»Hja, še vedno zelo aktivno. Nikoli mi ni dolgčas. V svojem življenju sem skrbela za deset svojih otrok, bila sem varuška osmim vnukom, danes imam že enajst pravnukov. Nazadnje sta se naši številni družini pridružila Anže in Zala. Drugače pa počnem vse sorte, kakor pač nanese. Dan ni dnevu enak.« Očal gospa Martina ni imela pred leti, ko sem bil prvič pri

njej, nima jih niti danes. Pa ne, da ne bi brala! Skrbno pregleda vsak časopis, noben reklamni letak ji ne uide. Enostavno jih ne potrebuje. Takih oči pri mlajših generacijah ne najdemo več. Tudi sluh ji dobro služi. Še vedno rada pogleda televizijo, po malem kuha, pere – skratka, kot vsa leta doslej opravlja gospodinjska opravila. Tudi v trgovino po nakupih še stopi. Čeprav zdaj v zimskih mesecih malo bolj poredko. Ceste so spolzke, pločniki in stopnišča tudi. Njo pa malo boli noga. Poškodba izpred dveh let. Takrat je tudi prvič po bog ve koliko letih obiskala zdravnika. Šestintrideset let ga menda ni videla. Ker svojega osebnega zdravnika torej sploh še ni imela, si ga je morala najprej šele izbrati ...

V cerkev še vedno skoraj nikoli ne zamudi, vsak dan ob pol šestih je pri večerni maši.

»Zdaj je bolje, ko je cerkev ogrevana,« reče. »Prej je bilo pa včasih res preklemsko mrzlo.«

»Pa zmolite še zame kak očenaš,« sem rekel gospe Martini pred leti, ko sem se poslavljaj. Danes tega glasno ne ponovim. A kljub temu vem, da bom deležen tihega blagoslova po njej iz cerkvenih klopi. Saj ima babica in prababica veliko in plemenito srce. In pa dovolj časa, kot mi je dejala. Jagode rožnega venca drsijo skozi njene prste vsak dan. Za otroke, za vnuke, za pravnuke. Za sosede, znance, za vse ljudi sveta.

Gospa Martina! V imenu vaših najdražjih, v imenu bralcev Viharnika in v svojem imenu vam kličem: držite se še naprej! Naj vas Bog ohrani pri zdravju, vi pa obdržite tisto vašo navihanost in šegavost, trosite še naprej naokoli veselje in razdajajte svoj optimizem vsem, ki smo tako hitro slabe volje za vsako malenkost. Ob vas se vsako lahko navzame pozitivne energije. Živite še naprej polno in bogato življenje; čez pet let pa se zopet oglasiva v Viharniku!

Martina Ternik z vnuki ob devetdesetletnici.

nisem. Noben mlad fant ne "špega" več za mano, hihi. Leta so navsezadnje le tu, pa če si še tako zatiskamo oči. A hudih težav ni, te bodo šele prišle. Če bodo. Pa se nič ne mudi, naj še kar počakajo.«

Gledam gospo Martino in ji v mislih izrekam vse priznanje za njeno čilo ohranjanje telesa in duhá. Nazadnje ji to povem tudi naglas. Neverjetno, na nekaterih pa leta res ne pustijo kaj prida sledov.

»Devetdeset let je kljub vse-

Eko – naravoslovni dan

Mateja Špeh, vzgojiteljica 1. razreda devetletke POŠ Javorje

Dan, ki je minil v znamenju zdravega načina življenja.

Naša šola, POŠ Javorje, ki »slovi« po tem, da je najvišje ležeča devetletka v Sloveniji, si je v tem šolskem letu zadala celoleten projekt EKO-šola. V okviru tega smo

vzporedno z drugimi dejavnostmi izvedli tudi poseben EKO-naravoslovni dan.

Kljub temu, da živimo in delamo daleč od t. i. urbanega središča, v neokrnjeni naravi, tudi do nas seže glas o zdravem načinu življenja, o zdravi t. i. BIO-prehrani. Za en

dan smo se spremenili v BIO-otroke, tako so se učenci namreč sami poimenovali, in izvedeli nekaj več o zdravi pridelavi in predelavi hrane ter o zdravem načinu življenja. Še bolj zanimive pa so bile BIO-delavnice, na katerih so bili učenci vsestransko aktivni. Izvedeli smo veliko novega in zanimivega.

V projekt, ki ga izvajamo, je vključenih vseh 25 učencev naše šole od 1. razreda devetletke pa do 8. razreda osemletke. V vse dejavnosti, ki so se v zvezi s projektom že izvajale ali se še bodo, so aktivno vključeni vsi učenci naše šole, seveda v okviru svojih zmožnosti in sposobnosti.

V uvodu v naš EKO-naravoslovni dan smo medse povabili g. Franca Stoparja s kmetije Mežnar iz Javorja. Kmetija namreč leži v neposredni okolici naše šole, g. Stopar pa se že dalj časa ukvarja z ekološkim kmetovanjem. Seznanil nas je z nekaterimi značilnostmi ekološkega kmetovanja, ki je temelj zdravega načina življenja. V procesu pridelovanja hrane namreč temelji na ohranjanju naravnih ekosistemov. Izvedeli smo, da na ekološki kmetiji ni pesticidov, razkuženih semen, umetnih mineralnih gnojil ter gensko spremenjenih organizmov.

Učenci, ki izhajajo iz pretežno kmečkega okolja, so ga seveda zasuli z najrazličnejšimi vprašanji. Še posebno jih je zanimala znamka za označevanje živil ekološkega porekla. Gre za regi-

strirano znamko za živila, ki so bila pridelana ali predelana po standardih za ekološko kmetovanje, imenovano BIODAR.

Gospod Stopar nam je pojasnil, da so živila BIODAR zaradi ekološkega načina pridelave polnega okusa ter bogata z dragocenimi hranili, da je poreklo živil z znamko BIODAR nadzorovano od pridelave do potrošnika ter da z nakupom teh živil vsak prispeva k ohranjanju naravnega okolja, čiste vode in zraka.

Po zanimivem uvodu so se učenci razdelili v pet starostno mešanih skupin. Delo oz. naloge posameznih skupin so bile ekološko usmerjene.

Prva skupina otrok se je ukvarjala s sejanjem in kaljenjem BIO-semen. V posode z zemljo so učenci posadili BIO-semena. Rast bomo v naslednjih dneh pozorno spremljali in opazovali. Uporabili pa smo tudi posebno kalilno posodo z vodo, v katero smo dali na kalitev različna BIO-semena. Čez nekaj dni jih bomo lahko tudi poskusili.

Druga skupina otrok je za vse pripravljala posebno naravno zobno pasto, ki smo jo poimenovali ZOBOZDRAVILEC. Pripravili smo jo iz glin v prahu in morske soli. Mešanici smo dodali še zdrobljene liste mete in žajblja. Mešanica je posebna okusa in je staro naravno zdravilo za zobe. Dogovorili smo se, da jo bomo nekaj dni uporabljali za nego in umivanje zob.

Tretja skupina otrok je za vse učence pripravila BIO-malico. Učenci so se seznanili z različnimi BIO-živili in spekli naravne piškote ter polnozrnat kruh.

Prave čarobne čajne mešanice iz domačih zelišč pa nam je pripravila in predstavila četrta skupina učencev. Povabili so nas na čajanko, kjer smo poskušali čaje najrazličnejših okusov – seveda brez sladkorja ali pa sladkane z rjavim, nepredelanim sladkorjem.

Seveda pa tudi ta dan ni šlo brez interneta, zato je peta skupina učencev na spletnih straneh poiskala veliko zanimivih podatkov o ekološko pridelani hrani, o BIO-jedilnikih in o zdravem načinu življenja. Izdelali so tudi ustrezen miselni vzorec.

Vse skupine učencev so o svojem delu uspešno poročale ob pomoči miselnih vzorcev in li-

terature.

Menim, da je bil naš EKO-naravoslovni dan koristen za vse, še posebej zato, ker večina otrok

prihaja s kmetij. Ekološko kmetijstvo in zdravo BIO-prehra-

no smo podrobneje spoznali, poskusili in tudi sami ustvarjali v pravih BIO-delavnicah. Spoznali smo, da je to sodo-

ben način gospodarjenja, ki gradi na tisočletnih izkušnjah

prejšnjih generacij, da izhaja iz spoznanja, da je dolgoročno lahko uspešen in dobrodejen le tak način dela, ki temelji na partnerstvu z naravo in ne na nasilju in iskanju premoči nad njo. Na prijeten način smo se seznanili z delčkom ekologije, ki vedno bolj zadeva tudi nas, pa čeprav živimo na podeželju in v t. i. zdravem okolju.

S tem EKO-naravoslovnim dnevom pa naš projekt še zdaleč ni končan. Učenci že snujejo, zbirajo in oblikujejo gradivo za naš interni bilten o BIO-prehrani in o zdravem načinu življenja. Ta pa bi bil le nekakšna odskočna deska za izdajo zloženke, ki bo v prihodnosti izšla ob pomoči naših sponzorjev in bo namenjena širšemu krogu ljudi.

Upam, da nam bodo načrti in zamisli tudi v prihodnje uspeli!

Češnja (Prunus avium)

Milena Cigler Gregorc, inž. agr.

O češnji še nisem pisala, zato tokrat malo več podatkov.

Drevo doseže višino do 10 m. Izhaja iz Male Azije, k nam pa so ga prinesli rimski vojaki okoli leta 1000.

Plodovi zelo privlačnih barv so navdihnili že marsikaterega pesnika, veliko veselje z njimi imajo otroci, mi pa bomo članek posvetili njihovi zdravilnosti in kulinariki.

Zdravilni so plodovi in tudi peclji. Plodovi, od sladkih do manj sladkih in celo kislih z rahlim priokusom grenčine (divje), imajo v sebi ogromno zdravilnih snovi. Predvsem so

češnje pomembne za bolnike s putiko, sladkorno boleznijo in težavami s srcem. So tako rekoč dietni sadež. Znižujejo količino sečne kisline, zaradi majhne količine maščob, soli in beljakovin so dietno živilo za navedene bolnike pa tudi za take z ledvičnimi težavami in z revmatizmom.

Primerne so za shujševalne kure in v kozmetiki, ker nevtralizirajo proste radikale in uničujejo škodljive encime, ki načenjajo vezivna tkiva in s tem povzročajo nagubano, starikavo kožo. Če hočemo torej biti lepe, po češnjah!

Ta sadež vsebuje zelo veliko vitamina C (za imunski sistem nujen vitamin) in folne kisline, pomembne za živčevje in možgane, tvorbo krvi in za rast. Da, vse to in še kalcij, ki je pomemben za rast kosti, zob in delovne živčevja, vsebujejo pa tudi železo (za tvorbo krvi in celično dihanje) in kalij (za preskrbo celic, zmanjševanje količine vode v tkivih).

Poleg plodov so zdravilni tudi peclji. Iz posušenih češnjevih pecljev dobimo zelo dober prsni čaj za izkašljevanje. Tudi pri bledici je dobro piti ta čaj. Priporočamo, da jeste pred-

vsem domače in v neokrnjeni naravi vzgojene češnje. Uvožene pogosto zrastejo na onesnaženih tleh, zato bodimo previdni, kje jih kupujemo, da ne bomo v svoj organizem vnesli še škropiva – pesticide in podobno. Uvožene so pogosto tudi obdelane z voski in smolami, da postanejo bleščeče.

In še recept – tokrat dietna večerja:

ČEŠNJE Z JOGURTOM

250 g izkoščičenih češenj
1 skodelica smetanovega jogurta
20 g vanilijinega sladkorja

Priprava:

češnje operemo, odcedimo, izkoščičimo in razpecljamo. Smetanov jogurt zmešamo z vanilijinim sladkorjem in dodamo še češnje. Naložimo v skodelice. Lahko jih pripravimo tudi z mlečnim rižem, cesarskim pražencem (oboje kot kompot – dodatek), prekuhamo za hladne juhe, rdečo kašo, češnjevo omako, češnjevo marmelado ...

Pa dober tek!

Češnje v cvetu in češnjevi plodovi.

Foto: Stanko Hovnik

Zavod za zdravstveno varstvo Ravne na Koroškem

Pojav rakavih obolenj v Sloveniji iz leta v leto narašča in so na 2. mestu kot vzrok umrljivosti. Dobapreživetja bolnikov z rakom v Sloveniji sicer narašča, narašča pa tudi število novih primerov. Za koroško regijo velja podoben trend. Leta 2000 je zaradi rakavih obolenj na novo zbolelo 249 prebivalcev Koroške, od tega 130 moških in 119 žensk, kar je 337

obolelih na 100.000 prebivalcev. Moške v koroški regiji najbolj ogroža pljučni rak, ženske pa rak dojke in kože.

Letošnji teden boja proti raku poteka od 7. do 11. marca 2005, in sicer pod geslom "ZADREGA JE IZGOVOR – NE UMRIMO ZARADI SRAMU". Tema je pomembna, kajti pravočasno odkrita rakava obolenja pomenijo

tudi zgodnejše zdravljenje in veliko večjo možnost ozdravitve. Prav znotraj vsebine tega sporočila se gibljejo tudi usmeritve Koroškega društva za boj proti raku in Zdravstvenih zavodov na Koroškem, ki so s svojimi dejavnostmi skozi vse leto vpleti v življenje ljudi med Peco, Uršljo in Pohorjem. Osnovno vodilo vseh aktivno-

sti je: Mislimo na zdravje, preden nas v to prisili bolezen.

V tednu boja proti raku vsako leto opozarjamo na probleme, ki izstopajo. Letos sta to rak debelega črevesa in rak danke. Število zbolelih za tema vrstama v Sloveniji še narašča in žalju vse prepogosto diagnosticiramo šele v napredovali fazi bolezn.

Rak debelega črevesa in danke danes

Dr. Sonja Puhr – Moličnik, spec. internist, gastroenterolog

Rak širokega črevesa in danke je po pojavnosti na tretjem mestu na svetu, glede na razširjenost pa je to celo druga najbolj razširjena oblika raka. Najvišja pojavnost je zabeležena v Severni Ameriki in zahodni Evropi, nizka pa v nerazvitih državah Afrike in Azije. Slovenija je v Evropi na desetem mestu, po smrtnosti pa na tretjem (podatki Globcan, obdobje od 1990 do 1994). Letno je na novo odkritih preko 1100 novih primerov. Je druga najpogostejša lokacija malignega obolenja pri moških (takoj za pljučnim rakom), pri ženskah pa je na tretjem mestu (za rakom dojke in kožnim rakom).

Vzroki za nastanek raka niso dovolj znani. Številne študije kažejo, da gre za kombinacijo prirojenih in pridobljenih podedovanih dejavnikov in več dejavnikov okolja. Obstajajo posredni dokazi, da naj bi bili hrana, bogata z balastnimi snovmi, sadje, zelenjava, uživanje veliko tekočine, telesna aktivnost in skrb za redno odvajanje blata varovalni dejavniki, medtem ko naj bi hrana, bogata z živalskimi maščobami, debelost, neaktivnost, kajenje in zaprtje povečali tveganje. Na

osnovi družinske anamneze, kliničnih in genetskih raziskav je razvidno, da je določen del raka tudi deden (približno 5 %).

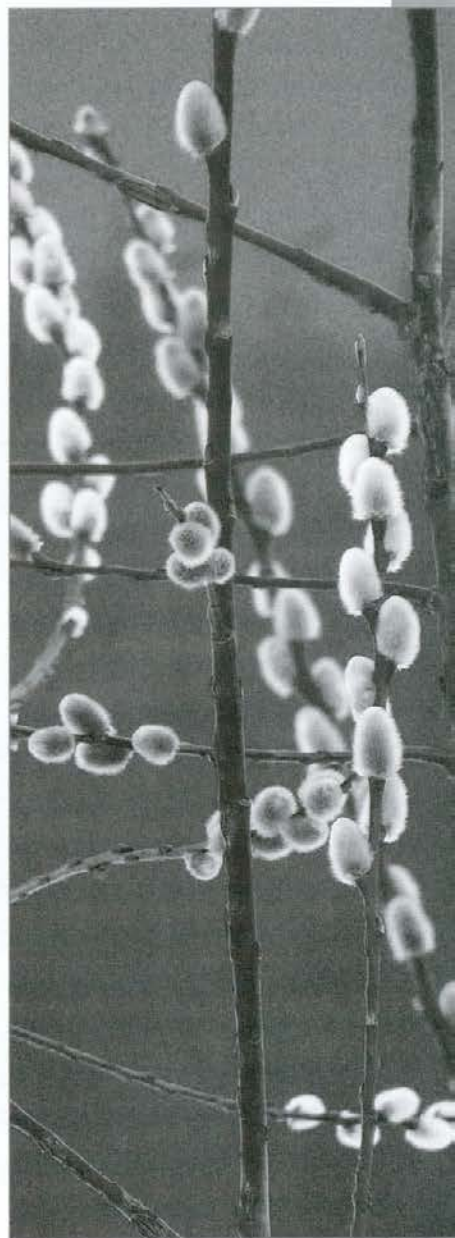
Rak širokega črevesa in danke je bolezen starejših in starih ljudi. Obolenost narašča s starostjo in doseže vrh pri 60. letih. Bolniki se najpogosteje oglašijo pri zdravniku zaradi opažanja krvi med blatom, sprememb v ritmu odvajanja blata ali konzistence le-tega, bolečin, napenjanja ... Lahko tudi zaradi splošnih znakov, kot so utrujenost, slabo počutje, izguba teka, slučajno ugotovljene slabokrvnosti ali celo ob UZ pregledu trebuha. Ti znaki so običajno že posledica razširjenosti obolenja. Bolnik je napoten h gastroenterologu. Slovenski gastroenterologi uporabljamo kot začetno preiskavo totalno koloskopijo, ki je najnatančnejša endoskopska preiskava, s katero pregledamo celo široko črevo in istočasno opravljamo diagnostične in terapevtske postopke, odstranjevanje polipov, ki predstavljajo tveganje za nastanek obolenja. Ostale preiskave so rektoskopija, sigmoidoskopija (endoskopski preiskavi, s katerima pregledamo le končni del širokega

črevesa in danke) ali rentgenske kontrastne preiskave, katere se uporabljajo redkeje, npr., kadar se bolnik ne more pripraviti na preiskavo (čiščenje) ali če preiskava zaradi vnetja, zožitev ... ne uspe (v manj kot 5 %).

Zdravljenje raka širokega črevesa in danke je kirurško. Vrsta operacije je odvisna od lokalizacije in razširjenosti tumorja. Radikalnost operacije (odstranitev prizadetega dela črevesa z zadostnim varnostnim robom in pripadajočimi bezgavkami) je edini način zdravljenja, ki nudi bolniku ozdravitev. Leta je možna, če bolezen ugotovimo čimprej oziroma ko je omejena na notranje plasti črevesa.

Združenje slovenskih gastroenterologov si prizadeva za preventivno odkrivanje pri vseh v 50 letu starosti, ki nimajo nobenih znakov bolezni, še posebno pri skupinah z visokim tveganjem. Le tako bomo dosegli višje 5-letno preživetje, ki je še vedno nižje kot v zahodni Evropi in v Severni Ameriki. Rezultati kažejo, da v Sloveniji odkrijemo bolezen prepozno.

V prizadevanju nas vseh verjamem, da bodo v prihodnje tudi rezultati boljši. ■

Milena Cigler Gregorc, inž. agr.

V soboto, 12. 2. 2005, se je v Šentjanžu pri Dravogradu na t. i. Valentinovem večeru predstavila pesnica, pisateljica, slikarka, oblikovalka, kmetica, upokojenka, kaj naj še dodam, ker ta seznam bi lahko bil glede na vse dejavnosti, ki se jih loteva, še dolg, Mihaela LENART.

Mihaela je dobro znana nekdanjim in sedanjim članom literarnih krožkov oz. klubov, bralcem Viharnika, Aktivom kmetič in svojim sovaščanom oz. krajanom Podgorja in Raduš.

Ona je vrec ustvarjalnih idej, navdih za nove in nove stvaritve je ne zapusti, ne prestando nekaj snuje in ko jo vprašam, od kod toliko energije, preprosto reče, da jo notranja nuja žene, da nikoli ne miruje.

Na literarnem večeru je skromno sedela v prvi vrsti in marsikdo se je spraševal, katera je avtorica razstavljenih umetnin, od katerih je posebej padla v oči panorama Raz-

borja s cerkvijo, njena rojstna vas, šopki planik v raznih variantah, razne druge cvetlice, predvsem vrtnice in še marsikaj.

Gospa Jožica HEBER je predstavila njeno poezijo, prozo pa je občuteno prebral povezovalc večera. V črtici Krušna peč je zares mojstrsko opisan njen odnos do tega pomembnega predmeta, ki še ne tako daleč nazaj ni manjkal v nobeni kmečki hiši. Črtica Strah pa na hudomušen način opisuje, da ima strah velike oči, je v notranjosti votel, okoli ga pa nič ni. Podoben dogodek, ki ga je doživel junak zgodbe, pa je skoraj vsak izmed nas doživel tudi v svojem življenju, zato smo se ob črtici res zabavali.

Mihaela je tudi dobra gospodinja in še v časih, ko je Literarni klub Slovenj Gradec praznoval letne občne zборе, nas je vedno presenetila s sveže pečeno potico iz prav tiste krušne peči, ki jo opisuje v omenje-

ni črtici. Sedaj pa se ponaša s povsem novo pečjo; njene dobrote smo okusili tudi na tem večeru.

Janez Jurič, podpredsednik LKD BESEDA Dravograd, ki je glavni organizator tega res uspešnega večera, je prebral spomine na Literarno delavnico pri Mihaeli Lenart nekje l. 89 ali 90. Tam smo se izobraževali ob predavanjih profesorjev Toneta Turičnika in Andreja Makuca, imeli retorične vaje, poslušali navsvete o pisanju in podajanju napisanega teksta Marjana Mauka in vmes smo se pridno zalagali z dobrotami, ki jih je pripravila Mihaela ob pomoči članic literarnega kluba. Seveda je bilo tudi kosilo odlično.

A povrnimo se k Valentinovemu večeru v Šentjanžu. Valentinov večer sta popestrili folklorna skupina iz Dravograda, ki jo vodi Marjan Rebernik, pomaga mu Katja Ferk, in harmonikarska skupina Mladi petelini, ki jih vodi

in zanje piše glasbo Boštjan Konečnik. Slednja nastopa že dve leti in je tik pred izdajo CD-ja.

Posebnost večera je bila Hedvika Anželak, ki je predstavila pesmarico s tri tisoč pesmimi, katera je last njene babice in izvira iz 1. polovice 19. stoletja.

Pesmi so pisane ročno z izredno lepo pisavo.

Sicer pa je junakinja večera, Mihaela, pripravila tudi razstavo svojih slik.

Večer smo zaključili z druženjem pri Pridigarju v Šentjanžu, saj je Janez JURIČ prav tam dobil idejo, da bi organiziral ta imenitni literarno-likovno-glasbeni večer. To gostišče ima namreč v najemu Mihaelin sin Marko, ki je sponzoriral del pogostitve, levji delež pa sta prispevali Občina Dravograd in županja Marijana Cigala, ki se je večera tudi udeležila.

Čestitamo Mihaeli LENART in se veselimo nadaljnjih druženj z njo! ■

Mihaela ob svoji umetnini.

Dolina Raduška

Dolina Raduška,
bod pozdravljena!
Veseli ljudje smo tu doma.
Radi delamo, pojemo,
ljubimo svojo zemljo!

Uršlja gora kraljuje nad nami,
asfalt se po dolini vije,
v zelenem gozdu kot v omami,
škrjančku pesem iz grla lije!

Pozdravljeni popotniki
iz te doline prijetne!
Podajte si roke in sonce sreče
prežene misli prevzetne!

Ko se podjetništva učijo mladi

Katarina Žagar

Ko smo v Sloveniji pričeli malce več govoriti o podjetništvu, so v Gornji Radgoni v podjetju SUN zaznali, da je potrebno podjetniška znanja ter podjetno obnašanje vpeljati tudi med osnovnošolce. Od prvih začetkov podjetniških krožkov v osnovnih šolah mineva več kot deset let. Namen krožkov je

se mladi predstavijo na tekmovanju ob zaključku projekta.

V šolskem letu 2004/05 se na območju mestne občine Slovenj Gradec izvajata dva podjetniška krožka.

Podjetniški krožek na OŠ Šmartno pri Slovenj Gradcu

vedbi te ideje pokazali mnogo kreativnosti in iniciativnosti in za idejo navdušili tudi vodstvo šole, sponzorje ter sošolce in sošolke. Mladi podjetniki so izvedbo svoje ideje načrtovali do zadnje podrobnosti: izdelali so vstopnice v obliki srčkov, ki so bile v predprodaji cenejše, plakate, dogodek so promovirali

je potekal 18. februarja 2004. Za modno revijo so mladi podjetniki in podjetnice oblikovali manekensko skupino ter od sponzorjev – podjetja Cokan, d. o. o., Sportina in Intersport – pridobili modna oblačila za mlade, ki jih je skupina predstavila na modni reviji. Pripravili so tudi program s petjem in igranjem na harmoniko.

Alja, Iris, Nika, Klemen in Matevž so predstavljali oblačila za mlade Sportina in Intersport

Amorček Dani

ker je bil ples na temo ljubezni (ob valentinovem), so dvorano, v kateri je potekala prireditev, okrasili s srčki. Med obiskovalci plesa se je sprehajal Amorček Dani, ki je zaljubljenim prenašal ljubezenska sporočila.

Svoji simpatiji so osmošolci in dijaki prvih letnikov lahko poklonili pesem, ki jo je bilo moč naročiti pri DJ-ju. Mladi podjetniki so od sponzorjev (trgovine Tuš, Mercator in Spar) pridobili brezalkoholno pijačo in tako poskrbeli, da grla plešočih niso bila suha. Vabilu na ples se je odzvalo tudi dosti lanskkih osmošolcev (sedanjih dijakov prvih letnikov).

Člani podjetniške skupine: Anja Mori, Kristina Dobnik,

mladim približati podjetništvo ter jih na zanimiv način in skozi igro seznaniti s podjetniškimi pojmi. Zato je rezultat krožka mini poslovni načrt, s katerim

Devet osmošolcev se je odločilo, da v okviru podjetniškega krožka pripravi in izvede Valentinov ples z modno revijo. Mladi so pri načrtovanju in iz-

Podjetniška skupina Najstniki, d. o. o.

Klemen je zaigral na harmoniko

rali po šolskem radiu, pridobili sponzorje ter pomoč številnih učiteljev, izdelali koreografijo za modno revijo, poskrbeli za okrasitev dvorane, izbor »naj« pesmi ...

In nato je šlo zares! Valentinov ples z modno revijo

Betka Hrastnik, Iris Kodrnja, Alja Tretjak, Nika Sedar, Klemen Sušec, Matevž Štern in Veronika Šmon z mentorico Katarino so z izkupiškomo zadovoljni, še bolj pa so veseli, da je njihova ideja popestrila uvod v zimske počitnice osmošolcem OŠ Šmartno.

Podjetniški krožek na 1. OŠ Slovenj Gradec

V letošnjem letu ga obiskujejo peto- in šestošolci devetletke (od leve proti desni): Rok Jeromec, Rok Razgoršek, Žan Pohorec, Janez Kac, Rok Razdevšek, Urša Zupanc in Eva Razdevšek, ki pod mentorstvom Martine Razdevšek spoznavajo osnovne podjetniške pojme in se učijo o pozitivnih lastnostih podjetnika. Tekom krožka bodo razvili skupno podjetniško idejo in za njo pripravili mini poslovni načrt. Ob koncu druženja jih čaka tudi tekmovanje s podjetniškimi skupinami iz drugih koncev Slovenije.

Jezikovne drobtinice: vejica

Marta Krejan, prof.

Ločila so enodelna ali dvodelna nečrkovna pisna znamenja, ki zaznamujejo vrste stavkov, povedi, tonski potek, premore, okrajšave itd. Večinoma jih pišemo brez presledka (ob črki ustrezne besede oziroma skladdenjske enote), torej so levo- ali desnostična.

Bolj ali manj nam od vseh ločil največ preglavic povzročajo vejica. Ker je pravil, ki določajo, kam in kdaj postaviti vejico, precej, sem s pomočjo Slovenskega pravopisa poiskala le nekaj njenih posebnosti.

1. Praviloma priimek vedno pišemo za imenom, vendar pa je včasih zaradi tehničnih ali podobnih razlogov (npr. v abecednih seznamih, kazalnih ...) potrebno najprej napisati priimek. V takih primerih z vejico nakažemo, da smo pravilno zaporedje sestavin spremenili (vejice seveda ne pišemo tam, kjer je izrecno zapovedano, da najprej napišemo priimek – položnice, razni obrazci ipd.):

- Mlinšek, Gorazd
- Potočnik, Jože
- Robnik, Ida

2. Če je lastno ime določilo pred njim stoječe zveze, ga od nje ločimo z vejico, kadar domnevamo, da zveza naslovniku tega imena ne napoveduje samoumevno: Slovenjgraški župan, Matjaž Zanoškar, je alpinist, sicer pa ne: Slovenjgraški župan Matjaž Zanoškar je alpinist.

3. Med deli večbesednega veznika vejice ne pišemo: Namesto da bi delal, je poležaval. – Poležaval je, namesto da bi delal. – Že ko sta se prvič srečala, sta se skregala. – Kljub

temu da je močno snežilo, je šel v hribe. – Rada sem z njim, zato ker je tako prijazen. Takih veznikov je še več: tako da, vtem ko, toliko da, šele ko, zlasti če, posebno ko, s tem da ...

V nekaterih primerih pa izrazimo razmerje med nadrednim in odvisnim stavkom tako, da prvi del prvotno večbesednega veznika prenesemo v nadredni stavek, za njim pa seveda pišemo vejico: Rada sem z njim zato, ker je tako prijazen. – Zeblo ga je tako, da se je ves tresel.

Misel za mesec marec

Viktor Levovnik

V koledarju najdemo v mesecu marcu imena: Micka, Mojca, Jožica, Jožef, Pepi. To so tudi najbolj pogosta imena, ki jih Korošci dajemo svojim potomcem, rojenim v tem mesecu.

Kaj pa delamo na kmetih v tem mesecu?

Še pred veliko nočjo navozimo gnoj na njive, če prej nismo utegnili, in že sadimo zgodnji krompir, ker ga potem manj napadajo škodljivci. V hiši pa velja

pregovor za predvelikonočno čiščenje: Velike noči se vsak kot veselil!

19. marca goduje sv. Jožef. Izročilo pravi, da mora na njegov god sonce vzhajati brez oblaka. Če je ta dan sončen, naj čelbelarji prodajo suknjiče in kupijo čebele. Letos goduje Jožef na cvetno soboto. Ta dan bomo delali butare – snope, da jih bomo na cvetno nedeljo nesli v cerkev k blagoslovu. Blagoslov-

ljene vejice snopa bomo potem zatikali za trame na skednjih, na hišne podboje in jih raznosili po polju. Veliki teden je tih in miren, v pričakovanju velike noči. Na veliki petek je strogi post, ki velja za vse, razen za bolne in stare nad 70 let. Na veliko soboto kurimo kresove, kot so jih stražarji vojaki, ki so stražili Jezusa pred vstajenjem. Velikonočno procesijo obhajajo ponekod že ponoči iz sobote na

nedeljo, ponekod pa ob prvi jutranji maši ob šestih zjutraj.

Pa še je običajev. Na veliko soboto prinesejo s podstrešja pustne krofe, ki so ostali od pustnega torka, jih nadrobijo v svinjsko juho, v kateri kuhajo gnjat za žegen in potem to pojedjo. Marsikje je moral hlapec ali dekla zaradi izstradanosti po postu k zdravniku, ko se je potem prenaedel mastne juhe. Pa lepo praznujete veliko noč!

Bogdan Borčič – Prešernov nagrajenec

Stanko Hovnik

V Koroški galeriji likovnih umetnosti Slovenj Gradec je bila 9. februarja 2005 slovesnost v čast Bogdanu Borčiču, slikarju in grafiku, letošnjemu Prešernovemu nagrajencu. Gostitelja prireditve sta bila župana Mestne občine Slovenj Gradec in Občine Krško.

Gostje in govorniki na prireditvi so bili: Aleš Jan, predsednik Prešernovega sklada, Borčičev prijatelj in nekdanji direktor Moderne galerije v Ljubljani Zoran Kržišnik, Bojan Božič, direktor galerije Božidarja

Jakca iz Kostanjevice na Krki, ter Milena Zlatar, direktorica Koroške galerije likovnih umetnosti Slovenj Gradec.

Leta 2001, ob 750-letnici prve znane pisne omembe mesta Kostanjevica na Krki, je Bogdan Borčič galeriji Božidarja Jakca podaril 907 svojih grafičnih listov, zato je podžupanja občine Krško, Ana Somrak, v Slovenj Gradec s seboj prinesla domači cviček iz vinske kleti Krško. Povedala je, da je bila polnitev tega vina v čast letošnjemu nagrajencu Bogdanu

Borčiču opremljena s posebno nalepko. Katarina Simonič iz vinske kleti pa je dejala: »Tako kot je posebej vaš Bogdan, je posebno tudi naše vino, ker je edinstveno v Sloveniji.«

Slavnostni govornik je bil podžupan Mestne občine Slovenj Gradec, Bogdan Kutin.

Aleš Jan je utemeljil, zakaj je Bogdan Borčič vreden letošnje nagrade: »Ker je odličen slikar, velik umetnik, velik človek, pedagog in človek, ki je svoje življenje posvetil kulturi na slikarskem in grafičnem po-

dročju in je vplival na mnogo generacij mlajših umetnikov z vsemi tehnikami in nanje prenesel estetski čut, ki živi v njem.«

Bogdan Borčič je že v letih 1944–1945 v Dachau sodeloval z mladino in ilustriral njihov časopis.

V kulturnem programu so sodelovali člani Okteta Lesna Slovenj Gradec in igralka Jerca Marzel, ki je recitala venček Prešernovih sonetov.

Bogdan Borčič, Prešernov nagrajenec.

Ob podelitvi Prešernove nagrade.

Foto: Stanko Hovnik

Borza znanja

**BORZ
ZNANJA**
SLOVENJ GRADEC
tel. 02 88 38 30

Člani Borze znanja Slovenj Gradec **iščejo** naslednja znanja:

- nasvete o trženju in prodaji izdelkov,
- nasvete o snemanju filmov;

in **ponujajo**

- znanja biologije,

- nasvete za vzrejo morskih prašičkov,
- znanja nemškega jezika,
- znanja slepega tipkanja,
- znanja izdelave krpank (patchwork) in vezenja,
- nasvete za barvanje velikonočnih jajc v različnih tehnikah,
- znanja izdelave nakita in lasnih okraskov ter
- znanja slikanja na tkanine.

Za več informacij o ponujenih in iskanih znanjih nas pokličite na telefonsko številko 02/88 38 380, lahko pa nas obiščete tudi osebno v Javnem zavodu MOCIS, Centru za izobraževanje odraslih na Partizanski 16 v Slovenj Gradcu (III. nadstropje Zdravstvenega doma Slovenj Gradec).

Bernekerjevi nagrajenci za leto 2005

Stanko Hovnik

V Kulturnem domu v Slovenj Gradcu je bila 4. februarja 2005 osrednja proslava ob sloven-

skem kulturnem prazniku, kjer so že enaintridesetič podelili Bernekerjevo nagrado in plake-

te. Govoril je mag. Sašo Vrabič, lanskoletni dobitnik Bernekerjeve nagrade. V kulturnem progra-

mu sta gledališka igralka Lara P. Jankovič in pianist Blaž Jurjevič zaigrala kabaret.

Bernekerjevo nagrado za leto 2005 je prejel Marko Košan, umetnostni zgodovinar in ravnatelj Koroškega pokrajinskega muzeja v Slovenj Gradcu, in sicer za raziskovalne, publicistične in strokovne dosežke pri odkrivanju slovenjgraške in koroške umetnostnozgodovinske preteklosti, predvsem pa za svoje delo na področju ljubiteljske kulture. Bernekerjeve plakete za leto 2005 so prejeli: Cilka Dreu za igralske in organizacijske dosežke v starotrški igralski skupini, Peter Rudl za ljubiteljske dosežke v več kot sto predstavah in Ferdo Uršej za 45 let aktivnega dela v slovenjgraškem pihalnem orkestru in za ljubiteljsko zbiranje starin, katerih ima doma že več kot štiri tisoč.

Bernekerjevi nagrajenci z leve: Peter Rudl, Cilka Dreu, v sredini Matjaž Zanoškar, župan Mestne občine Slovenj Gradec, nato Ferdo Uršej in Marko Košan.

Foto: Stanko Hovnik

Na Jerneju nad Muto

Kristl Valtl

Po stoletju zopet domov.

Že pradedi so igrali, so vlekli lok in pihali v instrumente dedi, so znale zapeti, hčere, babice njihove, se je prelilo v sinove, je imela pesem dom pod »šintlskimi« strehami. Njih in nas je čas razselil, celo v daljni Avstraliji se še čuje pesem Jerneja, da človeka stisne pri srcu.

Tam davnega 1852 leta so cesar s patentom določili, da se morajo vsa društva vpisati v poseben register. Tako najdete zapisano v neki arhivski knjigi (Die gischichte des musikvereines). Po ljudskem izročilu se je takrat stari Preglav z Jerneja, verjetno praded današnjega Preglava, v ponošenem kmečkem jopiču in z violino pod pazduho odpravil

v daljni Landšperk, današnji Deutschlandsberg, da bi prijavil domačo godbeno skupino, ki jo je tudi vodil. Kako dragocen bi bil dokaz, če bi to njegovo prijavo izbrskali kje v graških starih arhivih; celo tam menijo, da je to verjetno na Dunaju. Ampak pomembna je violina. Še mnogi pomnijo, da je dedek Gregor na to violino veliko igral, so fotografije, ki kažejo jernejske »pavrske« muzikante še povsem v naš čas. Utišali so jih leta 1949. Za njimi je bilo veliko grdih stvari, so bile vojne, hude krize, bil čas odiranja kmetov. Za par težkih volov si lahko kupil samo 20 kilogramov mesa. Ne samo pihalni instrumenti, tudi violina je šla od hiše. Ne ve se, kod vse je hodila, kje igrala. K sreči imamo na Primožu nad Muto tankočutno zbiralko avtohtonih starin, Berto Placet. Veliko lepega starega bogastva hrani njena hiša, tudi mož Franček ima za to pravi občutek. To je tisti kmet, ki še vedno cepi najlepše »šintlne« in melje na starem še dobro ohranjenem mlinu. Da skrajšamo,

Berta se je nekje dokopala tudi do te dragocene stare violine. Ni več za uporabo, načel jo je čas, ampak za rod Preglavovih, ki še vedno igra in živi z glasbo, je to prava relikvija. Skoraj nekaj svetega. Ne pravijo zaman, da se skupaj s krvjo po rodovih pretakata tudi smisel in ljubezen do glasbe, do umetnosti, do ustvarjalnega dela. En rod so vojne in krize skoraj zatrle, ostala je le pesem, za instrumentalno glasbo ni bilo priložnosti, niti sredstev. Danes pa ata Preglav ter hčerki Dušanka in Lidija zaigrajo, zapojejo in sploh so nepogrešljivi na sleherni krajevni ali drugi prireditvi, ob veselem ali manj veselem trenutku. Prav zaradi tega se je najbrž ljubiteljica starin, Žavcarjeva Berta, tako ji pravijo po domače, odločila in ob posebni priložnosti staro violino izročila v last pravnikinjama znanega jernejskega muzikanta, trdnega kmeta, razgledanega človeka tega kraja. Ampak od takrat je vendar minilo že poldrugo stoletje. Res se nekaj pretaka v teh naših rodovih.

Violina se je vrnila Nekaj posebnega, lepega mora biti v tebi, da narediš to!

Slika iz albuma

Štefka Melanšek

Iz starega albuma mi je nehote priletela fotografija, ki je nastala ob poroki Martina Slivnika, po domače Konca, in neveste Marije Rebernik, Kristavške, 16. februarja leta 1927. Družica je bila Marijina sestra Matilda, camar pa Martin Knez. Ženin in nevesta nista bila več rosno mlada. Na kmetiji sta živela v slogi in v upanju, da bosta dobila potomca, vendar te sreče ni bilo. Zato sta sklenila svoje lepo posestvo prodati in se preseliti v hišico, ki je stala v bližini pred domačijo.

Posestvo je kupil Rok Šumah, po domače Stablovnik, in ga prodal naprej Rihardu Skubecu, sam pa kupil Končevo, ki je bilo še bolj primerno za kmetovanje. Kmalu za temi dogodki se je Martinu in Mariji rodila hčerka, ki sta ji dala ime Marija. Starša sta obžalovala, da sta prodala kmetijo.

Sedaj počivata na starotrškem pokopališču, njuna hčerka, ki živi v Slovenj Gradcu, in vnuki pa jima krasijo gomilo s cvetjem in svečami.

Poroka Marije Rebernik in Martina Slivnika, za njima stojita družica Matilda Rebernik in camar Martin Knez; dne 16. februarja 1927.

Boleč spomin iz leta 1945 za rodbino Prevolnik

Štefka Melanšek

16. marca letos se bo družina Sovinc, po domače Prevolnikova z Razborja, spet spominjala dogodka izpred šestdesetih let. Na Razborju se je zadrževala Šerčerjeva brigada že dva dni. Tu so se brigade pogosto zadrževale, ker so jim bili domačini

naklonjeni in so se počutile varne. Kmetje so jim nudili varno zavetje in hrano.

16. marca 1945 okrog devete ure zjutraj so prišli iz Črne preko Šentvida Nemci in se pri Prevolnikovi domačiji spopadli z brigado. Vnel se je hud boj in čez kakšno uro

je ogenj uničil gospodarsko poslopje in vse, kar je bilo v njem. Domači so se skrili v klet. Današnji gospodar Ivan Sovinc pravi, da sploh niso vedeli, kaj se dogaja okrog domačije, slišali so le pokanje granat in pušk.

Nemci so se po tem dejanju vrnili nazaj v Črno, partizani pa so odšli na Graško goro, goro jurišev.

Ko domači niso več slišali streljanja, so prišli iz kleti in nemo strmeli v požgano domačijo. Ničesar jim ni ostalo, le obleke, ki so jih imeli na sebi. In pa življenje. Ranjena je bila starejša hči Marija. Oče in mati sta v joku stiskala okrog sebe šest otrok,

ki so nemo gledali, kaj se je zgodilo z njihovim domom. Tragično pogorišče so prišli gledat sosedge Volarjevi, p. d. Razbornikovi, ki so družini ponudili svoj dom za zatočišče. Kljub temu da so imeli sosedge tudi štiri otroke, očeta pa v partizanih nekje na Primorskem, so s svojo dobroto pomagali v stiski.

Oče Anton se je takoj lotil obnove domačije in že leta 1947 se je družina vrnila na svoj dom. Sedanji gospodar Ivan Sovinc, ki je bil takrat še otrok, je ponosen na svoj rod, predvsem pa na sina Marjana, ki uspešno gospodari na Prevolnikovi domačiji.

Družina Prevolnik leta 1941. Fotografiral jih je Matevž Jelen

Jože Firšt

☆ 1949

† 2005

Zdaj gledam v ogledalu megleno, takrat pa iz obličja v obličje. Zdaj spoznavam nepopolno, takrat pa bom spoznal, kakor sem bil spoznan. Zdaj pa ostanejo vera, upanje, ljubezen ...

Vse tri zadnje navedene besede definirajo gospoda **Jožeta FIRŠTA**, ki je v četrtek, 17. 2. 05, preživel zadnji dan svojega polnega, plemenitega in zanimivega življenja.

Rojen v Radmirju v zg. Savinjski dolini, kjer je končal tudi osnovno šolo, se je že kot otrok zatekal v samoto in kazal znake bodočega duhovnega in osebnostnega razvoja, čeprav je pozneje v življenju spoznal, da je komunikacija nujen del sobivanja in postal celo družaben in vesel, duhovit sogovornik, najraje svojim sovaščanom in faranom, ki jih je imel iskreno rad.

Da je ogromno naredil tudi za ohranjanje kulturne dediščine, to je notranjo in zunanjo podobo treh cerkva, katerih upravitelj in župnik je bil polnih šestindvajset let, ni treba posebej poudarjati. In mu je vse lepo uspevalo, ker so ljudje radi dajali denar za stvari, katere je urejal zanesljivo in pošten Jože.

Da je gimnazijo obiskoval v Slavoniji, bi povedali tisti, ki ga bolje poznajo, teologijo je študiral v Ljubljani posvetitev za mašnika pa je imel v Mariboru v stolni cerkvi; to so skopi podatki, ki jih je navedel vidno pretreseni škof Franc KRAMBERGER, ko je vodil poslednjo poslovilno mašo v Radmirju v nedeljo, 20. februarja.

Če je že Franc čutil tako, ko se nista videvala vsak dan, kako so čutili šele njegovi dragi farani, med katerimi je živel in pravil, da je doma, in prijatelji duhovniki, od katerih mu je za časa bolezni stal ob strani od začetka do žalostnega konca Gusti RAŠČAN.

Jožeta so skrbeli bolni, invalidi, zasvojenici z različnimi škodljivimi substancami, za vse se je brigal, kako pomagati ljudem na robu je bila poleg duhovnih obredov in kateheze njegova stalna skrb. Imel pa je tudi izreden čut za umetnost, o čemer priča njegova lepo urejena soba v župnišču v Pamečah. Da je imel rad posebej, kot so pesniki, pisatelji, glasbeniki, da je hodil na koncerte, se zanimal za življenje vernikov v drugih krajih in državah (pol leta pred koncem svojega življenja je s svojimi župljani obiskal Patriarha g. Pavleta v Srbiji), ni neznano. Edino, kar je bilo usodno zanj, je to, da je premalo pozornosti posvetil stanju svojega organizma in tudi trdovraten kašelj ga ni prisilil, da bi šel pravočasno na pregled. Potem pa se je trudil, da bi popravil zamujeno; ni res, da bi se kar vdal v usodo, saj se je skoraj pol leta vozil na razne terapije v Ljubljano. Po koncu terapij je nekaj časa celo izgledalo, da se bo izvlekel, a žal je bolezen kar rigorozno požrla njegovo sicer trdoživo naravo, le duh je ostal do kraja buden in vitalen. Zelo rad se je vozil z avtomobilom, užival je v vožnji; ljudje so se čudili, da se sam vozi na terapije v Ljubljano. V vseh poklicih se najdejo ljudje, ki so nekaj posebnega, morda malce drugačni od večine, morda z večjim poslušom in

odprtostjo za drugačnost in spremembe, kljub vsemu pa se ne da opisati, kako izredno priljubljen je bil Jože med svojimi Pamečani in kolegi duhovniki in kako težko je bilo slovo, saj, morda bi lahko rekli, slovesa ni, ker je za vedno naš, čeprav je njegova soba brez njegovih oči zdaj prazna in je vas brez pastirja, ki ga je postavila cerkev, vzeta pa je bil za svojega med ljudmi.

Naj ostane naš Jože.

Gospod Jože in maček Taček

Kaj Taček žalosten, obupan sedi?
Ponavadi duh svobode mu je drag,
včeraj so gospoda nesli mu čez prag,
ne razume, zakaj domov ga še ni!

Brezvoljen, tih na komodi tej čepiš,
a jeziti na Jožeta se ne smeš.
Ker nadvse rad te imel je, saj to veš!
Zaman čakaš ga, zameriš, se jeziš!

Toda prisluhni in Jožeta usliš:
k sosedu pojdi, boš dobil meso.
Sprehodi se po vasi, ulovi miš!

Ne pomaga nič, renčiš, tuliš, ležiš,
on bi rad pobožal ti kožuh mehak,
a ne zmore več, zastal mu je korak.

Milena Cigler Gregorc

Spomin

Če bi solza te zbudila,
ne bi krila te gomila.

17. marca je minilo bolečih deset let od mnogo preranega slovesa od dragega sina, brata, strica in botra

Rajka Večka
s Kozjaka 6.

Leta minevajo, a praznina in bolečina v naših srcih ostajata. Hvala vsem, ki ga ohranjate v lepem spominu.

Z mislimi vedno s teboj!

Mama Zofka, brata Viktor z ženo Vero in Janez z ženo Marto, nečaki Simon, Irena, Miran, Klemen ter tete in strici.

Mirko Grabner

☆1932

†2005

V soboto, 12. februarja 2005, smo se po lepi stari slovenski navadi poslednjič poslovili od prijatelja, dobrega človeka, Mirka Grabnerja, ki je nenadoma umrl in odšel za vedno. Poslovili smo se na

starotrškem pokopališču pri Slovenj Gradcu.

Mirko Grabner se je rodil v številni delavsko-najemniški družini 30. marca 1932 v Šmartnem pri Slovenj Gradcu. Zgodaj je spoznal dobre in slabe strani dveh stanov: delavskega in kmečkega. Njegov oče, leški rudar, je po propadu rudnika na Lešah moral preživljati družino kot najemnik. Spoznal je kraje vse od Črne na Koroškem do Šmartnega pri Slovenj Gradcu; Gašper, Hrastnik, Štekl v Grajski vasi so bile postojanke na poti tja, kjer je bil pozneje Mirko doma. Na Gmajni pri Slovenj Gradcu si je v zadnjih letih pred upokojitvijo zgradil novo hišo.

Mirko je v letih 1947, 1948 končal kmetijsko šolo v Šentjurju pri Celju. Zaposlil se je kot referent za živinorejo pri Okrajnem ljudskem odboru Slovenj Gradec. V letih 1951 do 1953 je bil zaposlen pri OZKZ Dravograd kot referent za združne ekonomije. Pozneje je isto delo opravljal pri Zadrugi poslovni zvezi Dravograd. Tedaj je ob delu uspešno končal srednjo kmetijsko šolo. V letih 1961 do 1963 je v Mariboru uspešno končal višjo agronomsko šolo, oddelek za živinorejo. Leta 1973 se je zaposlil na občini Dravograd kot referent za kmetijstvo, pozneje pa je bil tudi inšpektor za področje kmetijstva v Dravogradu. V času izgradnje klavnice v Otiškem Vrhu je bil njen direktor, nato je kot direktor eno leto vodil Kmetijsko zadrugo Dravograd, leta 1976 pa je prevzel mesto direktorja tozda Mesnine Koroške kmetijske zadruge in v istem času vodil gradnjo novih objektov za predelavo mesa in mesnih izdelkov pri klavnici v Otiškem Vrhu. Dokončanje tega zahtevnega projekta je krona njegovega dela, njegovo življenjsko delo pred upokojitvijo. Kot direktor tozda Mesnine je bil Mirko tudi pobudnik in organizator naše domače, koroške svinjereje za potrebe koroške klavnice.

Delo Mirka Grabnerja pa se ni odražalo samo v kmetijstvu in zadrugi. Vitalen, zagnan, poln ustvarjalne energije je bil aktiven in ustvarjalen tudi na drugih področjih. Deloval je predvsem v občini Dravograd, kjer je bil odbornik in celo podpredsednik občinske skupščine in predsednik skupščine zbora delegatov Dravograd SR Slovenije, ter v Krajevni skupnosti Sele – Vrhe, kjer je imel svoj dom. Pomagal je pri gradnji gasilsko-prosvetnega doma Sele – Vrhe in deloval je v organizaciji Zveze borcev Sele – Vrhe.

Bil je razgledan in zgovoren in kot tak priljubljen med ljudmi, rad je pomagal, zato so ga ljudje spoštovali. Veliko si je prizadeval in ima zasluge za urejeno asfaltno cestno povezavo med Selami, Kotljami in Ravnami na Koroškem.

Bil je dober človek, rad je delal; takega bomo ohranili v spominu.

Rok Gorenšek

Marija Kert Prajzova

☆1932

†2005

Nenadna smrt je nekaj, kar se najbolj živo dotakne slehernega izmed nas. Nepričakovano nam vzame svojca, soseda, prijatelja, znanca. Posebej pretresljivo jo začutijo prebivalci majhnega

kraja, kjer se med seboj vsi poznajo in so človeški odnosi bližji.

Toda znani Prešernov pesniški verz pravi: Odprta noč in dan so groba vrata, al dneva ne pove nobena pratka ...

Žal, tako se je zgodilo v soboto, dne 11. dec. 2004, ko smo izvedeli, da je prenehalo biti srce sokrajanke Prajzove Micke, Marije Kert iz Libelič. Po njeni kratki odsotnosti, ko je bila v slovenjgraški bolnišnici, tega pač nismo pričakovali, zato je bila novica še bolj pretresljiva.

Pokojnica je bila rojena leta 1932 kot prva izmed štirih Prajzovih hčera. Februarja bi dopolnila 73 let. Za sedanjí čas ne ravno visoka starost. Marija, kot prva, je bila že od vsega početka določena, da bo naslednica na domačiji. Kot najstarejša je staršema najlaže pomagala. Znano je, da je bila izjemno dobra učenka, toda naprej je v šole, navkljub pregovarjanju učiteljev, niso dali.

Sestre so se postopoma osamosvojile in odšle, Marija pa je ostala s staršema doma. Kot v vsakem življenju je bilo tudi v njenem dosti lepega in veselega, pa tudi težke preizkušnje je doživljala na svoji življenjski poti.

Leta 1963 so pri Prajzu praznovali poroko. K hiši je prišel skrben kmečki fant s Šentanela, Kertov Anzi. Prihodnost domačije je bila zagotovljena, uspešno so gospodarili. Dodatno srečo sta prinesli nato še hčerki Marja in Bernarda. Čas je tekel, starša rajnice sta ostarela in postopoma smo se od njiju poslovili. Hčerka Bernarda, poročena s Petrom Gorenškom, je rodila vnuka Blažko in Davida. Živeli so složno in uspešno premagovali napore.

Rajna Marija jim je bila vsa leta v veliko pomoč. Dobra gospodinja jih je neutrudno vzpodbujala in s svojim vztrajnim delom pomagala, da so zgradili novo hišo in uredili gospodarska poslopja. Predvsem pa je bila ljubeča babica, ki je s pozitivnimi zgledi pripomogla, da sta vnuka vsestransko uspešna. Poleg povedanega pa je veliko svoje energije dolga leta ljubeče posvečala neozdravljivo bolni hčerki Marji. Težka usoda na njeni življenjski poti! Za njo lahko rečemo, da je živela za svojo družino, dom in delo. Nase pa je pozabljala. Celo bolezní, ki jo je pestila, ni hotela priznati, ne se zdraviti. In to je bilo zanjo tragično usodno.

Zaradi izgube Marije bo za nekaj časa pri Prajzovih velika praznina. Vendar čas hitro teče, postopno bodo roke mladih prinesle nove moči in upe, kot je bilo že do sedaj.

Krajani Libelič Prajzovi družini, posebno hčerki Bernardi, to iskreno želimo.

Bernard Jeromel

☆1928

†2005

Na šentiljskem pokopališču v Mislinji smo se v hladnem januarskem popoldnevu poslovili od Bernarda Jeromla, gospodarja Garnužove kmetije iz Razborce.

Rodil se je 14. julija leta 1928 in bil osmi otrok v veliki kmečki družini.

Otroška in mlada leta je preživel s sestrami na kmetiji. Spoštoval in ljubil je zemljo in za očetom prevzel kmetijo leta 1959. Tega leta se je tudi poročil s Krpačevo Julko s Pake nad Mislinjo. V zakonu se jima je rodilo pet otrok: Mirko, Janko, Majda, Sonja in Metka. Otroke je vzgajal v duhu pridnosti in poštenja, sedaj pa gospodarjenje nadaljuje sin Janko.

Vojna mu ni prizanesla, preživel jo je na ruski fronti daleč od doma. Leta 1949 je odšel na dosluženje vojaškega roka v Niš.

Po vzoru svojih staršev je Bernard vsa leta pridno gospodaril na svoji kmetiji. V veliko pomoč mu je bila žena Julijana, pozneje pa otroci, ki so na kmetiji doraščali in si ustvarjali vsak svojo prihodnost. Veliko veselje je imel do živine, saj je na kmetiji vzredil nič koliko parov volov.

Zadnja leta, ko ga je načela bolezen, je bil posebno vesel obiskov sestre Pavle in drugih sorodnikov.

Takšnega, kot smo poznali Bernarda Jeromla, ga bomo ohranili v lepem in nepozabnem spominu.

Mraz prekriva ti gomilo,
nam pa zlezel je v srce,
ko ti odšel si v večnost!

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, dedija in brata

Bernarda Jeromla, p. d. Garnužovega očeta iz Razborce,

se najlepše zahvalujemo vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti ter mu darovali vence, cvetje, sveče in svete maše. Iskrena hvala dr. Leonardi Pirmanšek in sestri Anici Gams za dolgoletno zdravljenje in obiske na domu. Hvala tudi zdravniku in strežnemu osebju bolnišnice Topolšica, govorniku Ivanu Krenkerju za izrečene besede slovesa, gospodom župnikom Petru in Vladu Leskovarju ter Tinetu Tajniku za mašo zadušnico in šentiljskemu cerkvenemu pevskemu zboru za petje med mašo in na pokopališču.

Žalujoci: žena Julijana, sinova Janko in Mirko z družino, hčerke Majda in Sonja z družinama ter Metka z Jožetom, sestri Pavla in Fanika ter vnuki Nejc, Mojca, Andreja, Petra in Anita ter ostali sorodniki.

Marko Krejan

VZOREC

Vse ploščice imajo enak vzorec.
Vsrkam ga vase in se spreminjam.
Vedno bolj sem mu podoben.

A tapete imajo periodično ponavljajoč vzorec.
Bleščec je in preveč kompliciran zame.
Abstrakten in tuj za moj nedozorel um.
Beden in nasproten meni je tapetni vzorec.

Veličastnejši je vzorec ploščic.
V meni raste, srce mi bije v njegovem ritmu.
Vedno sem si želel biti vzorec na ploščici.

DOLGČAS

dolgčas je sestavljen iz zmečkanih snežink
oh oprostite
iz zmečkanih spominov

MIŠ

vse kar imam je ta kos sira
tebi ga dam prijateljica miš
ki lezla si mi po obrazu
ko sem spal
poljubljala me morda

KITARIST

Na te kite brenka
in išče, čaka agonijo,
glasba mu bo ženka
dokler sklepi ne zatrdijo.

Padajo zmote,
ko hiti na avtocesto,
piše si note
in nosi svojo nevesto.

Dolgi lasje,
široke hladne oči,
mlačno srce,
ki rado duše lovi.

Meso so,
na te kite brenka,
ker večno
glasba mu bo ženka.

Sam je,
padajo zmote
o njem,
piše si note.

Kaj
dolgi lasje
so,
mlačno srce?

Meso so,
ker večno
sam je
o njem
so
pomote.

Viharnik

izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj
Gradec, d. d., Vorančev trg 1,
2380 Slovenj Gradec

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

telefon: 02 88 43 332

faks: 02 88 42 684

e-mail: viharnik@gg-sg.si

direktor:

Silvo Pritrznik

glavna in odgovorna urednica:

Ida Robnik

uredniški odbor:

Ida Robnik, Brane Širnik,
Gorazd Mlinšek, Jože Potočnik,
Marta Krejan, Franc Jurač

lektorica:

Marta Krejan

idejna zasnova, grafično

oblikovanje in priprava za tisk:

Jože Repas, design

tisk:

ZIP Center
Ravne na Koroškem

avtor fotografij na naslovnici:

Franc Jurač

Na podlagi mnenja ministrstva za
informiranje z dne 30. 1. 1992 je
Viharnik proizvod informativnega
značaja (tč. tarife številke 3).

Med gozdarji na Holmecu in Plešivcu

Franc Jurač

V najbolj mrzlih februarskih dneh so se gozdarji Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec zadrževali bolj v nižinskih sečiščih. Obiskali smo dve delovni skupini, in sicer na Plešivcu in na Holmecu. Kljub hudemu mrazu so svoje delo opravljali nemoteno, čeprav jim je nekajkrat ponagajal traktor, ki je večkrat zamrznil. S svojo iznajdljivostjo in izkušnjami ga je usposobil mehanik Ivan Vivod – Anči. Da pa so lahko prema-

gali mraz, so si večkrat zakurili in se ob ognju pogreli za nadaljnje delo. Vajenim gozdnega dela mraz ni prišel do kosti in so svojo predpisano normo dosegli.

Med podiranjem dreves je bilo opaziti, da je les v letošnji zimi zmrznil zelo globoko v notranjost hloda, zato je bilo delo še težje.

Skupaj z njimi tudi mi nestrpno čakamo toplejših dni, da bo delo manj naporno.

Ekipa sekačev sprejema navodila delovodje pred pričetkom dela; z leve: Marko Triplat, Janez Šumah, Ivan Kobolt, Gvido Garbus, Tone Pačnik, Peter Melanšek in Hinko Triplat.

Za hlodi stojijo: Stanko Sekuti, Gvido Garbus in Branko Temnikar. Traktor upravlja Ivan Komprej.

PRIZMA

ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE Z NALOŽBENIM TVEGANJEM

ZAVAROVALNICA MARIBOR d.d.
Cankarjeva ul.3

PE Slovenj Gradec

ZIVLJENJE GRE NAPREJ IN MI Z VAMI

Francetova ulica 7, 2380 Slovenj Gradec, tel.: 02/881 27 00, faks: 02/881 27 37
e-mail: pe-slovenj-gradec@zav-mb.si

Mirko Triplat: »Več kot trintrideset let sem bil zaposlen v gozdarstvu. Na vsa leta nazaj me kljub težkemu delu vežejo lepi spomini.«

V revirju Jamnica na delovišču Holmec so si gozdni delavci pogreli roke ob ognju. Z leve: Gvido Garbus, Stanko Sekuti, Ivan Komprej in Branko Temnikar.

Ko je v hudem mrazu zamrznil traktor, ga je za nadaljnje delo usposobil Ivan Vivod - Anči.

Na sečišču na Plešivcu z leve proti desni: Gvido Garbus, delovodja, nato sekači Peter Melanšek, Janez Šumah, Tone Pačnik, Hinko Triplat, Ivan Kobolt, čepi pa Marko Triplat.

Stanko Sekuti je pokazal, kako globoko je zmrznila smreka.

Molakova kmetija pod Uršljo goro.

Marko Triplat: »Za delo v gozdu me je navdušil oče. Že kot majhen deček sem hodil z njim v gozd in ga opazoval pri delu.«